

T.C.

Ardahan Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi Ana Bilim Dalı

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bilim Dalı

**LİSE ÖĞRENCİLERİNİN SPORA YÖNELİK TUTUMLARI İLE
OKUL YAŞAM KALİTESİ DÜZEYLERİ ARASINDAKİ
İLİŞKİLERİN İNCELENMESİ**

Abdulkerim HASKOLOĞLU

Doç. Dr. Elif AYDIN

Yüksek Lisans Tezi

Ardahan, 2023

LİSE ÖĞRENCİLERİNİN SPORA YÖNELİK TUTUMLARI İLE OKUL YAŞAM
KALİTESİ DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN İNCELENMESİ

Abdulkerim HASKOLOĞLU

Doç. Dr. Elif AYDIN

Ardahan Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi Ana Bilim Dalı
Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Ardahan, 2023

KABUL VE ONAY

Abdulkerim HASKOLOĞLU tarafından hazırlanan “Lise Öğrencilerinin Spora Yönelik Tutumları ile Okul Yaşam Kalitesi Düzeyleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi” başlıklı bu çalışma, 12.12.2023 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Sultan YAVUZ EROĞLU (Başkan)

Doç. Dr. Elif AYDIN (Danışman)

Doç. Dr. Gamze GÜNEY

Bu tez, Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen ve yukarıda adları yazılı jüri üyeleri tarafından kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Mustafa ŞENEL
Enstitü Müdürü

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kâğıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Ardahan Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinleri yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan **“Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge”** kapsamında tezim aşağıda belirtilen koşullar haricince YÖK Ulusal Tez Merkezi / Ardahan Üniversitesi Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

- Enstitü / Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren 2 yıl ertelenmiştir. ⁽¹⁾
- Enstitü / Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ay ertelenmiştir. ⁽²⁾
- Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir. ⁽³⁾

12/12/2023

Abdulkerim HASKOLOĞLU

“Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge”

- (1) Madde 6. 1. Lisansüstü tezle ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez **danışmanının** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulu** iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.
- (2) Madde 6. 2. Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez **danışmanının** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulunun** gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.
- (3) Madde 7. 1. Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, **tezin yapıldığı kurum** tarafından verilir *. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, **ilgili kurum ve kuruluşun önerisi** ile **enstitü** veya **fakültenin** uygun görüşü üzerine **üniversite yönetim kurulu** tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.

Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

* **Tez danışmanının** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulu** tarafından karar verilir.

ETİK BEYAN

Bu çalışmadaki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, yararlandığım kaynaklara bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu, tezimin kaynak gösterilen durumlar dışında özgün olduğunu, Tez Danışmanının **Doç. Dr. Elif AYDIN** danışmanlığında tarafımdan üretildiğini ve Ardahan Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Yönergesine göre yazıldığını beyan ederim

Abdulkerim HASKOLOĞLU

ÖN SÖZ

Tez konumun belirlenmesinde ve tez hazırlama sürecinin her aşamasında ilgisi, bilgisi ve tecrübesini aktaran kıymetli, değerli danışman hocam Doç. Dr. Elif AYDIN'a teşekkür ederim.

Veri elde etmeme yardımcı olan Ardahan ilinde bulunan tüm lise öğretmen ve öğrencilerine teşekkürü bir borç bilirim.

Yine tezimin başından sonuna kadar her aşamada bana yardımcı olan, hastane odalarında yol gösteren ve sabreden kıymetli arkadaşım Büşra EVCİ'ye, çalışmalarım için bana zaman tanıyan aileme ve emektar iş arkadaşlarıma da teşekkür ederim.

Abdulkerim HASKOLOĞLU

Ardahan, 2023

ÖZET

HASKOLOĞLU, Abdulkerim. *Lise Öğrencilerinin Spora Yönelik Tutumları ile Okul Yaşam Kalitesi Düzeyleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Ardahan, 2023..*

Bu araştırmanın amacı lise öğrencilerinin spora yönelik tutumları ile okul yaşam kalitesi düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırma bu amaç kapsamında ilişkisel tarama modeline uygun olarak düzenlenmiştir. Araştırmanın evrenini Ardahan il merkezindeki spor liselerinde öğrenim görmekte olan öğrenciler oluşturmaktadır. Bu evren içerisinde araştırmaya katılmaya gönüllü 358 lise öğrencisi “uygun örnekleme yöntemi” ile seçilmiş, örnekleme oluşturan öğrencilere “Lise Yaşam Kalitesi Ölçeği” ve “Sportif Tutum Ölçeği” uygulanmıştır. Veri toplama araçlarından elde edilecek veriler Pearson momentler çarpımı korelasyonu, çoklu regresyon, bağımsız T testi analiz teknikleri kullanılarak incelenmiştir. Verilerin istatistiksel çözümlemesi, SPSS paket programı ile gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerin spora ilgi duyma, sporla yaşama, aktif spor yapma tutumları arttıkça öğretmenlere, okula yönelik olumlu duygulara, statüye ve okul yöneticilerine yönelik davranışlarının arttığı bulgulanmıştır. Araştırmanın sonucuna göre öğrencilerin yaşam kalitesinin spora yönelik tutumu yordama düzeyi denklemi anlamlıdır. Okul yöneticileri, okula yönelik olumsuz duygular ve sosyal etkinlikleri spora yönelik tutum ile arasında anlamlı bir yordama ilişkisi tespit edilememiştir.

Anahtar Sözcükler:

Lise Öğrencisi, Spor, Tutum, Yaşam Kalitesi

ABSTRACT

HASKOLOGLU, Abdulkerim. *Examining the Relationships Between High School Students' Attitudes Towards Sports and Their School Life Quality Levels. Master's Thesis, Ardahan, 2023..*

The aim of this research is to examine the relationship between high school students' attitudes towards sports and their level of school life quality. For this purpose, the research was organized in accordance with the relational screening model. The population of the research consists of students studying at sports high schools in Ardahan city center. From this universe, 358 high school students who volunteered to participate in the research were selected using the "convenient sampling method", and the "High School Quality of Life Scale" and "Sports Attitude Scale" were applied to the students who formed the sample. Data obtained from data collection tools were examined using Pearson product moment correlation, multiple regression, and independent T test analysis techniques. Statistical analysis of the data was carried out with the SPSS package program. It has been found that as students' attitudes towards being interested in sports, living with sports, and doing active sports increase, their attitudes towards teachers, positive feelings towards the school, status, and school administrators increase. According to the results of the research, the equation for the prediction level of students' quality of life and their attitude towards sports is significant. No significant predictive relationship was found between school administrators, negative feelings towards the school and social activities, and attitudes towards sports.

Keywords:

High School Student, Sports, Attitude, Quality of Life.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI	ii
ETİK BEYAN	iv
ÖN SÖZ	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER	viii
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	xi
TABLolar DİZİNİ	xii
1. BÖLÜM	4
GENEL BİLGİLER	4
1.1. SPORUN TANIMI VE ÖNEMİ	4
1.2. SPORUN ÖNEMİ	7
1.3. SPORUN FAYDALARI	9
1.3.1. Sporun Psikolojik Faydaları	10
1.3.2. Sporun Fizyolojik Faydaları	10
1.3.3. Sporun Sosyolojik Faydaları	12
1.3.4. Sporun Zihinsel Faydaları	12
1.4. SPORA KATILIM NEDENLERİ	13
1.4.1. Kendini Gerçekleştirme	13
1.4.2. Zihinsel Beklentiler	13
1.4.3. Sağlık Beklentisi	13
1.4.4. Psikolojik Beklentiler	14
1.4.5. Hareket İhtiyacı ve Rekabet	14
1.4.6. Aile	15
1.5. TUTUM KAVRAMI	15
1.5.1. Tutumu Oluşturan Öğeler	17
1.5.1.1. Bilişsel Öğeler	18
1.5.1.2. Duyuşsal Öğeler	19
1.5.1.3. Davranışsal Öğeler	19

1.5.2. Tutumların İşlev ve Özellikleri.....	20
1.5.3. Spora Yönelik Tutumu Etkileyen Faktörler	22
1.5.3.1. Cinsiyet	22
1.5.3.2. Öğrenim Görülen Sınıf Düzeyi	23
1.5.3.3. Spor Yapma Alışkanlığı.....	24
1.5.3.4. Sosyo-Ekonomik Durum	24
1.5.3.5. Okul Sporlarına Katılım.....	24
1.5.4. Yaşam Kalitesi.....	25
1.5.5. Yaşam Kalitesinin Amacı ve Önemi.....	28
1.5.6. Yaşam Kalitesi ile İlgili Kavramlar	29
1.5.7. Yaşam Kalitesinin Boyutları.....	30
1.5.8. Yaşam Kalitesinin Ölçümü.....	32
1.5.9. Yaşam Kalitesinin Değerlendirilmesi	33
2. BÖLÜM	36
YÖNTEM	36
2.1. ARAŞTIRMA MODELİ	36
2.2. ARAŞTIRMA GRUBU.....	36
2.3. VERİLERİN TOPLANMASI	36
2.3.1. Veri Toplama Araçları.....	37
2.3.1.1. Kişisel Bilgi Formu	37
2.3.1.2. Lise Yaşam Kalitesi Ölçeği.....	37
2.3.1.3. Spora Yönelik Tutum Ölçeği	38
2.3.2. Verilerin Analizi	38
3. BÖLÜM	39
BULGULAR	39
SONUÇ.....	51
EKLER.....	66
EK 1. ORJİNALLİK RAPORU FORMU	66
EK 2. ETİK KURUL İZİN FORMU.....	67
EK 3. SPORA YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ.....	68
EK 4. LİSE YAŞAM KALİTESİ ÖLÇEĞİ (LİSEYKÖ).....	69
EK 5. LİSE YAŞAM KALİTESİ ÖLÇEĞİ İZNİ.....	71

EK 6. SPORA YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ İZNİ.....	72
ÖZ GEÇMİŞ	73

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

BESYO	Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu
DSÖ	Dünya Sağlık Örgütü
FBA	Uluslararası Basketbol Federasyonu
FİFA	Uluslararası Futbol Federasyonu
LİSEYKO	Lise Yaşam Kalitesi Ölçeği
M.Ö.	Milattan Önce
M.S.	Milattan Sonra
min	Minimum
max	Maksimum
N	Katılımcı Sayısı
ARÜ	Ardahan Üniversitesi
sd	Standart Hata
ss	Standart Sapma
SYTÖ	Spora Yönelik Tutum Ölçeği
ve diğ.	ve diğerleri
x	Ortalama

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1. Katılımcıların Spora Yönelik Tutum ve Yaşam Kalitesi Ölçeklerinden Aldıkları Puanların Çarpıklık ile Basıklık Katsayıları.....	39
Tablo 2. Katılımcıların Spora Yönelik Tutum ve Lise Yaşam Kalitesi Düzeyleri.....	39
Tablo 3. Katılımcıların Cinsiyet Değişkenine Göre Spora Yönelik Tutum Alt Boyutları ile İlgili T Testi Sonuçları	40
Tablo 4. Katılımcıların Cinsiyet Değişkenine Göre Yaşam Kalitesi Alt Boyutları ile İlgili T Testi Sonuçları	41
Tablo 5. Katılımcıların Ailede Spor Yapma Durumlarına Göre Spora Yönelik Tutum Alt Boyutları ile İlgili T Testi Sonuçları.....	42
Tablo 6. Katılımcıların Ailede Spor Yapma Durumlarına Göre Yaşam Kalitesi Alt Boyutları ile İlgili T Testi Sonuçları.....	42
Tablo 7. Katılımcıların Yaptıkları Spor Türü Değişkenine Göre Spora Yönelik Tutum Alt Boyutları ile İlgili Manova Sonuçları	43
Tablo 8. Katılımcıların Yaptıkları Spor Türü Değişkenine Göre Yaşam Kalitesi Alt Boyutları ile İlgili Manova Sonuçları	44
Tablo 9. Katılımcıların Gelir Durumu Değişkenine Göre Spora Yönelik Tutum Alt Boyutları ile İlgili Manova Sonuçları	45
Tablo 10. Katılımcıların Gelir Durumu Değişkenine Göre Yaşam Kalitesi Alt Boyutları ile İlgili Manova Sonuçları.....	46
Tablo 11. Katılımcıların Akademik Başarı Durum Değişkenine Göre Spora Yönelik Tutum Alt Boyutları ile İlgili Manova Sonuçları	47
Tablo 12. Katılımcıların Akademik Başarı Durum Değişkenine Göre Yaşam Kalitesi Alt Boyutları ile İlgili Manova Sonuçları	48
Tablo 13. Katılımcıların Spora Yönelik Tutum ve Yaşam Kalitesi Düzeyleri Arasındaki İlişki	49
Tablo 14. Yaşam Kalitesinin Spora Yönelik Tutumu Yordama Düzeyi	50

GİRİŞ

Toplumlar tarafından sağlıklı olmanın en önemli koşulu olarak nitelendirilen spor ve fiziksel aktivite insanlığın varoluşundan itibaren değişerek varlığını sürdürmüştür (Kocaer, 2018). Her dönemde farklılıklar yaşamış ve tanımlamaları değişmiştir. Geçmişe bakıldığında ilk insanların doğayla mücadelesi olarak tanımlanan spor, günümüzde ise boş zaman etkinliği, eğlence, sağlık olarak tanımlanmaktadır (Kocaer, 2018). Eğitimin ayrılmaz bir parçası olan spor, kuşakların sağlıklı bir şekilde yetişmesinde önemli bir yere sahiptir (Yetim, 2000). Spora yönelik olumlu tutumların geliştirilmesinde göz önünde bulundurulması gereken önemli özellik sportif etkinliklerdir (Balyan ve ark., 2012).

Tutum kelimesinin Latince karşılığı “attitude”dir. Kelime anlamı zararlı-faydalı, olağan-olağandışı, hoş-nahoş, iyi-kötü, gibi öz-nitelik boyutlarında psikolojik bir nesnenin değerlendirilmesini temsil ettiği konusunda genel bir fikir birliği mevcuttur (Ajzen, 2001).

Başka bir bakış açısıyla tutum, kişinin karşısına çıkan bir uyaran hakkında olumlu veya olumsuz olarak değerlendirme yapmasıdır. Davranışsal, etkisel, bilişsel olarak üç grupta değerlendirilir. Davranışsal tutum adından da anlaşılacağı gibi davranışı, etkisel tutum bilişsel tutum ise kişinin sahip olduğu düşünceleri içermektedir (Gerrig vd., 2013).

İnsan davranışlarının belirlenmesinde önemli kavramlardan biri de tutumdur. Bireyler kendi düşünce ve tutumlarına göre davranışlarını belirler ve kişilerin bir olay karşısında davranışının yönünü tutumları belirler. Davranışların altında olaya karşı duyulan duygu, düşünce ve tutum vardır. Davranış bilimciler 1940’lı yıllardan itibaren tutum konusunda birçok çalışma yapmıştır ve tutumun insan davranışlarındaki önemini ortaya koymuştur (İnceoğlu, 2010).

Yaşam kalitesi, yaşamdan alınan mutluluk ve yaşamdan duyulan memnuniyet olarak tanımlanabilir. Bir başka tanıma göre bireyin kendi değerler ve kültür sistemi içinde kendisini tanımasıdır. Bireylerin çevreyle iletişimini, inançlarını, fiziksel işlevlerini, psikolojisini, aile içi ve dışı sosyal yaşamlarını içeren kavram, yaşam kalitesi çevresidir (Didem ve ark., 2006). Öğrencilerin okul içindeki eğitim-öğretimden duydukları memnuniyeti, okul yaşamının öğrencilerin gereksinim, beklenti ve ilgisini ne ölçüde karşıladığı, eğitim ve öğretimde kullanılan teknik ve yöntemlerin başarılı olması, öğrencilerin, arkadaşları, öğretmen ve okul idareci kadrosuyla kurduğu iletişim ise okul yaşam kalitesi kavramıyla ifade edilmektedir (İnceoğlu, 2010).

Okul yaşam kalitesi formal nitelikler kadar informal nitelikleri de içermektedir. Okul yaşam kalitesi, yaşam kalitesi kavramı içerisinde yer almaktadır. Okul yaşam kalitesi öğrencilerin ya da okul personelinin tam anlamı ile mutlu olabildikleri bir ortamı tanımlamaktadır. Genel olarak iyi olma durumunun göstergelerinden biri olarak kabul gören okul yaşam kalitesi, öğrencilerin okul yaşamı ile bütünleşmelerini sağlamaktadır. Öğrencilerin uzun senelerini okulda geçirdikleri düşünülürse okul yaşam kalitesi çok büyük önem arz etmektedir. Çocukların ileriki yıllardaki sosyal hayatlarına bir hazırlık olarak da görülen pozitif okul yaşantıları, araştırmacı ve eğitimciler tarafından büyük bir ilgi ile takip edilmektedir. Okuldaki tatmin, öğrencilerin eğitim değerlerini ve okulu benimsemelerini ve akademik başarılarını pozitif etkilemektedir (Durmaz, 2008).

Diğer taraftan, okuldaki tatminsizlik düşük akademik başarı ve davranış problemleriyle ilişkilendirilmekte ve okula karşı soğuma, yabancılaşma gibi sonuçlara da sebebiyet verebilmektedir. Bu anlamda eğitimcilerin çocuklara kendilerini güvende hissettikleri, sosyal ve akademik beklentilerinin karşılandığı bir okul ortamı sunmaları gerekmektedir (Durmaz, 2008). Öğrencilerin istenen seviyeye gelebilmeleri adına en önemli unsurlardan biri olan okuldaki yaşam kalitesi eğitimin vazgeçilmez parçalarından biri olarak görülmektedir (Mok ve Flynn, 1997). Verilen eğitimin öğrencileri sosyal, psikolojik ve akademik açıdan pek çok alanda hedeflenen çıktılara azami seviyede ulaştırabilmesi okul yaşam kalitesi olarak ifade edilmektedir (Sarı vd., 2007).

Ergenlerin, fiziksel, zihinsel açıdan sağlıklı fertler olarak yetişmesi toplumun geleceği için önemlidir (Göksel ve Caz, 2017). Şentürk (2015) çalışmasında, spora yönelik tutumun artması sonucunda kişilerin sporu en üst seviyede gerçekleştirme çabasında olduklarını ve spora ilgi duydukları, sporu yaşamlarının bir parçası haline getirdiklerini ifade etmiştir. Dolayısıyla lise öğrencilerinin spora yönelik tutumlarındaki azalmalar onların akademik başarılarını olumsuz etkileyerek okuldan uzaklaşmalarına sebep olacaktır (Morgan, 2000; akt. Aydın, 2000). Lise öğrencilerinin kaliteli ve etkili okul ortamı oluşturmada spora yönelik tutumlarını geliştirmeleri önem arz etmektedir. Spora yönelik tutum ve okul yaşam kalitesi ile ilgili çalışmalar az sayıda olup lise öğrencilerinin spora yönelik tutumları ve okul yaşam kalitesi düzeyleri ile ilgili bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu araştırmanın amacı lise öğrencilerinin spora yönelik tutumları ve okul yaşam kalitesi düzeyleri ile çeşitli demografik değişkenler (cinsiyet, gelir durumu, spor türü, ailede spor yapma durumu ve akademik başarı) arasındaki

ilişkileri incelemektir. Bu çalışmada, araştırılması düşünülen aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır.

1. Lise öğrencilerinin spora yönelik tutumlarının cinsiyet, gelir durumu, spor türü, akademik başarı ve ailede spor yapma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
2. Lise öğrencilerinin okul yaşam kalitesi düzeylerinin cinsiyet, gelir durumu, spor türü, akademik başarı ve ailede spor yapma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
3. Lise öğrencilerinin spora yönelik tutum ve yaşam kalitesi düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
4. Lise öğrencilerinin yaşam kalitesinin spora yönelik tutumun anlamlı bir yordayıcısı mıdır?

Araştırmanın Sınırlılıkları;

1. Bu araştırma 2022–2023 eğitim-öğretim yılı içerisinde Ardahan İl’inde farklı liselerde okuyan lise öğrencileri ile sınırlandırılmıştır.
2. Araştırmanın bulgularına ilişkin veriler yalnız nicel analiz yöntemleri ile sınırlıdır.
3. Araştırma konusu ile ilgili elde edilen bulgular ulaşılabilen kaynaklarla sınırlıdır.
4. Araştırma için toplanan verilerin geçerliği, anketin uygulandığı zaman dilimi ile sınırlandırılmıştır.

Araştırmanın Varsayımları;

1. Araştırmada kullanılan ölçme araçları ve kullanılan istatistiksel yöntemlerin araştırmanın amacına uygun olduğu varsayılmaktadır.
2. Yapılan literatür taramasının araştırmanın geçerliliği açısından yeterli olduğu varsayılmaktadır.
3. Belirlediğimiz örneklemin evreni yansıttığı varsayılmaktadır.
4. Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin ölçekleri doğru cevapladıkları varsayılmaktadır.

1. BÖLÜM

GENEL BİLGİLER

1.1. SPORUN TANIMI VE ÖNEMİ

İngilizce sayesinde spor kelimesi dünyayla tanıştırılmış olsa da aslında Latince bir kelimedir. Latincedeki karşılığı birbirinden ayırmak, parçalamak “deportare” veya “disportare” kelimelerinden ortaya çıkmıştır. “İlk başta İngiltere’de “desport” veya “disport” şeklinde telaffuz edilirken 17. yüzyıldan itibaren aşırı kullanımı sonucunda kelimenin ilk iki harfi aşınmış ve günümüzde telaffuz edildiği gibi “sport” şeklini almıştır” (Fişek, 1998).

Britannica Ansiklopedi’sinin yapmış olduğu tanıma göre spor, “Belli bir oranda beceri ve güç gerektiren, yarışmaya dayalı ve içerisinde eğlence barındıran etkinlikler.” şeklindedir (Akça, 2012). Savaşlar insan vücuduyla gerçekleştiği ilkel dönemlerde spor, savaşa hazırlanma ve rakiplerle mücadele öncesi deneyim kazanma olarak yapılmaktaydı. “Tarihsel süreçte bakıldığında spor, rakiplerle yarışma veya yarışmacıların rekabetine dayalı, harp edenleri harbe hazırlayan, birliktelik gerektiren ve düzenli yapılan bir oyun şeklidir” (Yazıcı, 2014). “Farklı bir tanıma göre spor, kişilerin ruhundaki başarılı olma arzusunun ve gayret etme inancının adaletli ve disiplinli kurallar kapsamında değişik güçlükleri göze alarak bedeni bir yarışma durumuna getirilmesidir” (Akkoyunlu, 1996).

Spor, toplumda kültürel ve sosyal kıymetlerin oluşmasını ve bu kıymetlerin kuşaktan kuşağa aktarılacak şekilde sürekli hale gelmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Spor kişilerin kendilerini ifade edebilmesine, bireylerin mevcut yeteneklerini daha üst seviyelere çıkarmasına yardım etmektedir. Kişiler spor sayesinde toplum içine girebilmekte ve toplum içinde bir statü elde edebilmektedir. Sportif faaliyetlere dahil olan kişiler, psikolojik ve bedensel olarak iyilik haline gelir. Gün geçtikçe daha geniş bir spor çevresi içinde yer alır, kültürel ve sosyal açıdan diğer insanlarla etkileşime girer. Kültürel zenginliğin elde edilmesiyle yeni nesillere bu deneyimin aktırılması daha kolay olur (Küçük ve Koç, 2004). Spor faaliyetleri çoklu katılım gerektirdiğinden bireysel değil toplumsal sosyalleşmeyi sağlamaktadır. Sporun önce kişiyi sonra toplumu etkilime teorisi geçerli olmakla birlikte bunun tam tersi teoride çoğu zaman geçerli olmaktadır. Spor

toplumu etkileyerek yön verir aynı şekilde bireyde toplum içinde sporun ifa edilmesini ve gelişmesini sağlar (Cengiz ve Taşmektepligil, 2016). Tarih kadar eski olan, insanların yaşam-ölüm mücadelelerinin simülasyonu olarak ortaya çıkmış olan spor, başlangıçta saldırı ve savunma amaçlı ifa edebilirken daha sonrasında bireyselleşmiştir (Keten, 1993; akt. Varol, 2017).

“Ardından takım sporları ve kişisel spor olarak gündeme gelmiş olup müsabakalar ve yarışmalar şeklinde kişilerin birbirine üstünlük kurma isteklerini sergileyebilecekleri bir disiplin olarak ifa edilmeye devam etmiştir” (Keten, 1993; akt. Varol, 2017).

“ Spor, insanların rekabet etme arzusunu kullanarak başarılı olma ve üstünlük kurma amacıyla, belli kurallar içinde, düzenli olarak yaptığı fiziksel aktivitelerdir” (Kuru, 2000). Spor, sporu yapan kişiler olarak bir veya daha fazla kişinin yer olarak belirlenmiş bir çevrede, zaman ve emek vererek, bir becerinin gözlenebilen değişikliklerde ve seri halinde belli bir amaç uğrunda ifa edilmesini kapsayan, örgütlü insan davranışlarıdır (Mathey, 1969; akt. Varol, 2017).”Spor, farklı araç ve amaçlarla ifa edilen, öncesinden benimsenmiş ve belirlenmiş kurallara değişik oranlarda olsa da uymayı gerektiren, kişinin performansı artıran ve bedene dayalı olarak yapılan faaliyetlerdir(Gezgin ve Amman, 1993; akt. Varol, 2017).

İnal, (2000) Sporu, insanların önceden belirlenmiş kurallar dâhilinde, motorik yeteneklerini ve fiziksel hareketlerini ruhsal, zihinsel ve sosyal hareketlerini artıran ve artan bu hareketlerin belirlenmiş kurallara göre yarıştırılmasını hedef alan sosyal, pedagojik ve biyolojik disiplinleri kapsayan bir uğraştır şeklinde tanımlamıştır (Varol, 2017). Spor, insanları birden fazla açıdan eğiten bir disiplin olarak insana psikomor, bilişsel ve duyuşsal yetenekler kazandırmakta ve günlük hareketler arasında hayatın bir parçası olarak yer almaktadır. Sporun, politik, psikolojik, ekonomik ve sosyal açıdan zamanla insanların hayatının içinde daha fazla öneme sahip olduğu ve son yapılan çalışmalarda spor bilimlerinin öneminin artarak devam ettiği bilinmektedir (Aracı, 1999).

Genel olarak dünyada spora bakışın değişmesiyle bu disipline yönelik alaka ve ilginin fazlaca artması, sporun modern yaşamı etkileyen bir kavram olmasına neden olmuştur. Toplumsal açıdan bakıldığında, dünyanın her kesiminden milyarlarca insanı televizyon karşısında ya da sahalarda yan yana getiren bir etkinlik olduğu sonucuna varılmaktadır (Fişek, 1998).

Çağdaş toplumlarda genel bir aktivite olarak spordan bahsedildiği bilinmektedir. Spor, farklı faaliyet alanları olan sanat, kültür ve edebiyat gibi etkinliklerle kıyaslanamayacak kadar geniş bir alandır. İnsanların boş zamanlarını eğlenceli ve değerli olarak doldurulmasına, yarışma, dayanışma ve hoşgörüye dayalı ortamların oluşmasına, toplum ve kişilerin sosyal sorumluluklarını idrak etmesine, kişilerin sportif faaliyetleri icra ederek hem kendisine hem de topluma karşı aidiyet hissi oluşmasında insanlara fayda sağlamaktadır. Bunların yanında toplumun ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarının gelişmesinde faydalı olmaktadır (Yetim, 2005).

Spor kavramı hakkında yapılan araştırmalarda, araştırmacılar, bilim adamları ve yazarlar ortak bir tanımda karar kılamamış farklı kavramlar ve evreler açıklamayı tercih etmişlerdir. Sporu ‘risk’ kavramıyla açıklayan ilk yazar Ernest Hemingway’dır. Hemingway Sporum dağ tırmanışı, boğa dövüşü ve otomobil yarışı şeklinde üç dalı olduğunu ve bu branşların risk içerdiğini belirtmiş bunlar dışında kalan aktivitelerin sadece oyun olduğunu açıklamıştır (Hemingway, 1997).

Yapılan araştırmalarda üzerinde önemle durulan bir başka kavram da “oyun”dur. Oyun, kelimesi spor terminolojisinde iki takım arasında veya müsabaka şeklinde oynanan, eğlence amaçlı ve kuralları önceden belirlenmiş fiziksel aktivitelerdir. “Spor felsefesi alanında gerçekleştirdiği araştırmalarında oyunu tek bir olay ve spor dalı olarak adlandırırken sporu sadece “atletizm” branşı üzerine kurmuş kuralları önceden belirlenerek oynanan sporun katılımcı bireylerin kişisel performans becerileri neticesinde biteceğini ifade etmiştir” (Weiss, 1969; akt. Temel, 2019).

Sporun geçmişten günümüze kadar olan zaman dilimindeki gelişiminde anlam bulan bir diğer tanımsa “yarışma”dır. Maraton koşusu, güreş, boks gibi sportif aktiviteler yarışma olarak kabul edilmektedir. “Bu aktivitelerin içinde kazanan ve kaybedenin olması, belirli amaçlar doğrultusunda ödül kazanmak için mücadele ve rekabet barındırması yarışmaya daha yakın olduğunu ortaya çıkarmıştır (Weiss, 1969; akt. Temel, 2019).

Sporun net bir tanımının yapılması oldukça zordur. Spora kazandırılmak istenen anlamların fazlalığı, günlük lehçede kullanım değişikliği, tarihsel arka planda toplumdan topluma değişmemesi gibi nedenler net bir tanım yapılmasını güçleştirmektedir (Cengiz ve Taşmektepligil, 2016). Sporu tarihe göre sıralayarak incelersek insanların topluluk halinde yaşamaya başlamasıyla ortaya çıktığını görürüz (Yazıcı, 2014). Sporun gelişimi

ve günlük yaşam içine dahil olması rekabet ve mücadele kavramı sayesinde olmuştur. İnsanlar günlük ihtiyaçları için hareket ederken bir yandan da doğa koşullarıyla baş etmek için mücadele etmiş, bu hareketlerin ve mücadelenin belirli bir zaman sonra net bir amaç ve kural dahilinde yapılmasıyla spor kavramı ortaya çıkmıştır (Akça, 2012).

1.2. SPORUN ÖNEMİ

Sporun insanlar üzerindeki, toplumsal, kişisel, ekonomik yönden önemine ilave olarak çocuk ve gençler, ulusal ve uluslararası ilişkiler üzerinde de önemi vardır. Spor, kişisel yaşam kalitesini artırmaya yardımcı olan ve günlük yaşama entegre edilmesi gereken bir olgu olarak görülmektedir. İnsanların egzersize yönelimi, fiziksel egzersiz motivasyonu ile sınırlı değildir. Başkalarıyla ilişki kurma isteği, yalnızlıktan uzak durma ihtiyacı ve sosyal bir birey olma ihtiyacı da en az harekete geçme arzusu kadar etkilidir. Zihinsel ve fiziksel eğitim için kullanılan spor, başka kişilerle iş birliği, sorumluluk ve disipline olmak için de kullanılır (Zorba, 2006). Spor yapmak için insanların sebepleri aşağıdaki gibi sıralanabilir;

1. Spor yaparak deneyim elde etmek,
2. Duygusal gerilimden uzaklaşmak,
3. Fiziksel uygunluk, sağlıklı olmak ve rehabilite olmak,
4. Estetik ihtiyaçlar açısından belirli bir doyuma ulaşmak,
5. Kendini göstermek ve gerçekleştirmek
6. Sağlıklı sosyal ilişkiler yaşamak,
7. Eğlence, neşe, haz ve sevinç gibi duyguları tatmak,
8. Estetik ihtiyaçlar elde etmek,
9. Tecrübe elde etmek,
10. Kilo vermek ve sağlıklı olmak,
11. Stres, hastalık ve sıkıntılara karşı dirençli olmak,
12. Özsaygı kazanmak,
13. Gençlik ve güzellik elde etmek,
14. Ayrıcalık ve maddi kazanca sahip olmak,
15. Boş zamanları kaliteli değerlendirmek (Zorba, 2006).

Demografik özelliklerden; gelişimsel özellikler , cinsiyet ve yaşın sportif etkinliklere katılmada etkili olduğu görülse de kültürel ve ekonomik yapıların da destek verici faktörlerden olduğu görülmektedir (Efe vd., 2007).

Sporun insanlar üzerinde, toplumsal, kişisel, ekonomik, gençler, milli ve milletlerarası bağlar üzerinde ehemmiyeti vardır. Spor, bireyin sıhhati, karakter oluşumu, moral üretkenliğinin yükseltilmesi vatani duygular açısından güçlü, ortak hissiyat ve eylemleri yüksek bir birey mevcudiyeti ile doğrudan ilgili etkin bir eğitim çalışmasıdır. Spor bireylerin ve bireylerin oluşturduğu ortak toplumsal yapının sıhhat ve sevincinin bir gayesidir. Vasıflı insan gücü, sıhhatli olmadan üretken olamaz ve şahsından beklenenleri gerçekleştiremez. Bireylerin, en önemlisi de gençlerin, vücut ve ruh halinin eğitilerek olgunlaştırılması için cazip ve en etkili yol hareket faktörünün teknik, taktik, antrenman düzenini ve kurallarını içine alan beden eğitimi ve spor eğitimidir (Aras, 2013). Sporun kişisel, toplumsal, ekonomik, gençler için spor eğitimi yönünden önemi aşağıdaki gibi sıralanabilir:

1. Esneklik, çeviklik, çabukluk ve dayanıklılığın gelişmesini sağlar.
2. Güçlenmiş kemik ve kas yapısı nedeniyle düzgün bir vücut postörü sağlar.
3. Yerli ve milli oyunlar, folklor, oyun, ritmik hareketlerde beceri ve yetenek kazanılmasını sağlar.
4. Hastalıklara karşı vücut direncini geliştirir.
5. Sportif etkinlikler sağlıklı ve hareketli yaşam için yeni davranışlar kazandırır.
6. Hassasiyeti ve kültürel doyumunu artırır.
7. Boş zamanların daha kaliteli değerlendirilmesini sağlar ve davranış kazandırır
8. Her güne veya faaliyete enerjik ve arzulu başlamaya lider olur.
9. Toplumsal görev bilinci edinilmesini ve bu bilincin olumlu yönde ilerletilmesini sağlar.
10. Grup çalışması yapma, toplum içinde olma ve şahsın toplumun içinde yer edinmesine yardımcı olur
11. Şahsın günlük aktivitelerini en etkileyici şekilde değerlendirmesine fayda sağlar.
12. Hem üretici hem de oluşturucu kişi olabilme özellikleri edinmesine fayda sağlar.
13. Mesleki vazife ve sorumluluk edinmesine etkilidir

14. Psikomotor gelişimi sağlar,
15. Zihinsel gelişimi sağlar,
16. Sosyal gelişimi sağlar,
17. Duygusal gelişim sağlar
18. Şahsı toplumun içine adapte olabilmelerini sağlar.
19. Hünelerine uygun şartlar sağlamada yardımcı olur.
20. Toplulukların hem eğitimdeki derecelerini hem de kültür seviyelerinin yükseltilmesinde etkilidir.
21. Kötü alışkanlıkların terkedilmesinde spor önemli bir araçtır (Aracı, 1999).

1.3. SPORUN FAYDALARI

Kişilerin yaşam kalitesini yükselten ve günlük yaşamı içerisinde yer alan bir olgudur spor. Kişiler sadece fiziksel olarak hareket etmek amacıyla spora yönelmezler. Sosyal bir hayat, insanlarla anlamlı ve karşılıklı ilişki kurmak ve yalnızlıktan uzaklaşmak gibi taleplerde hareket isteği kadar anlamlıdır. Kişiler sporla kendilerini disipline edebilirler. Spor yaparak zihinsel, psikolojik ve bedensel olarak kendilerini geliştirebilirler (Gökdağ, 2018).

Kişilerin spor yapma nedenleri aşağıdaki gibi sıralanabilir;

1. Kilo kontrolü yapabilmek, zayıf ve fit görünmek
2. Sosyal gereksinimlerini karşılayabilmek,
3. Eğlence, neşe, haz ve sevinç gibi duyguları tatmak,
4. Duygusal anlamda sağlıklı ve güçlü olmak,
5. Ekonomik yönden bağımsız olmak ve ayrıcalıklar elde etmek
6. Hastalıklara karşı dirençli bir vücut elde etmek,
7. Güç, hız, dayanıklılık, çeviklik ve koordinasyon kazanmak,
8. Güzel ve genç kalmayı istemek
9. Fiziksel uygunluk, sağlık, ve rehabilite olma isteği,
10. Tecrübelerini artırmak ve geliştirmek,
11. Boş zamanlarını kaliteli ve verimli kullanmak
12. İhtiyaçlar hiyerarşisindeki estetik ihtiyaçlarını giderebilmek,
13. Sporla becerilerini geliştirebilmek,
14. Kendini saygı duymak ve kendini gerçekleştirmek,

15. Sosyal bir varlık olmak

16. Kendine ve başkalarına karşı öz saygılı olmak (Zorba, 2006).

Cinsiyet, yaş ve gelişim özellikleri gibi demografik faktörlerin fiziksel etkinliklere katılımı etkilediği gözlemlenmektedir. Kültürel ve sosyo-ekonomik faktörlerin ise fiziksel aktivitenin destekleyicisi olduğu görülmektedir(Efe, 2007).

Eğitim ve öğretim gören öğrencilerin zamanlarının büyük bölümünü okulda harcadığı bilinmektedir. Derslerin yoğunluğu ve ders içindeki hareketsizlik beden eğitimi ve spor derslerini öğrenciler için önemli hale getirmektedir. Beden eğitimi ve spor derslerinde fiziksel, bedensel ve zihinsel olarak kendilerine fayda sağlamaktadırlar. Bunların sonucunda heyecanını ve duygularını kontrol edebilme, kendilerini daha iyi ifade edebilme ve empatiyi geliştirme gibi konularda kazanımlar elde edebilirler (Baumann, 1994; akt. Gökdağ, 2018).

1.3.1. Sporun Psikolojik Faydaları

İnsanın içinde yaşadığı toplumun kurallarına uygun bir davranış geliştirmesi olarak tanımlanan sosyalleşmenin en önemli faktörlerinden birisi hiç kuşkusuz spordur. Spor, eğitim içinde kullanıldığında kişilerin bireysel gelişimlerine olumlu faydalar sağlamaktadır.

Bireysel olarak değil de takım sporlarında sporcu takımın kurallarını ve tarzını bilir ve uygular. Şahsi çıkarlar için değil birlik olma bilinci ile takım çıkarlarını ve başarılarını önemsemek gerekir. Bu durumun gelişmesi ve takıma oturması için zaman gereklidir. Zaman geçtikçe sporcularda fedakârlık ve aidiyet gelişir. Spora psikolojik açıdan bakıldığında, katılanların veya icra edenlerin üzerinde mutlu olma ve haz alma duygularının yaşanmasıdır (Şahan, 2007).

1.3.2. Sporun Fizyolojik Faydaları

Günümüzde insan yaşamak için daha da zorlanıyor. İnsanın yasama şartları ve çalışma koşulları çarpık kentleşmenin ve makineleşmenin ortaya çıkardığı kirli, kapalı ve bunaltıcı atmosferinde gittikçe bozuluyor. Kirli ve dar sokaklar, yaşam alanı daralan evler, kalabalıklaşan toplu taşıma araçları iş hayatının ve sanayileşmenin yarattığı yıpratıcı ve monoton iş yaşamı ve kötü çevre koşulları insan sağlığını olumsuz etkilemektedir (Özdilek ve Kılıç, 2006).

İnsanların bu koşullarda çalışmak ve yaşamak zorunda olması onların üzerinde stres ve gerginlik yaratmaktadır. Yaşama alanlarının küçülmesi ve makineleşmeye insanlara hareket etmeden işlerini halletme kolaylığı sağlamaktadır. Hareketsizlik ise insan vücudunda kemik, sinir ve kas zayıflığı gibi tahribat oluşturmaktadır (Özdilek ve Kılıç, 2006).

Spor günümüzde modern toplumlarda ortaya çıkan hareketsiz yaşam, depresyon ve stres gibi olumsuz durumlara karşı insana yeni bir hayat tarzı sunmaktadır. Yeni hayat tarzı sporla hareket eden, kendine güvenen ve mutlu insanları oluşturan mutlu bir toplum inşa etmektedir (Gökhan vd., 1979).

Amerikan Spor Hekimleri Kulübü ve Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezince yürütülen araştırmalar sonucunda halk sağlığı ve fiziksel aktivite konusunda ulusal ve yeni yasalar ilan edilmiştir. Bu araştırmada Amerikan Kalp Derneği Egzersiz ve Kardiyak Rehabilitasyon Komitesi de bu yasaları desteklemektedir. Bireylerin sağlıklı olması ve bu durumu korumaları için sportif faaliyetler yapması gerektiğini açıklamıştır. Bu araştırmada, sağlıklı kalmak için 18 ila 65 yaşları arasındaki bireylerin, haftada üç gün minimum 20 dakikalık şiddetli yoğunlukta dayanıklılık veya haftada beş gün ve en az otuz dakika orta yoğunluklu dayanıklılık fiziksel aktiviteye gereksinim duymaktadır (Haskell vd., 2007).

Buna ilave olarak, her yetişkin, haftada en az iki gün dayanıklılığını ve kas gücünü koruyan veya artıran aktiviteleri yapmalıdır. Sağlık ve fiziksel aktivite arasındaki tepki-doz ilişkisi sebebiyle kişisel uygunluğu daha da iyi duruma getirmek, engelliler ve kronik hastalıklar için risklerini azaltmak veya sağlıklı kilo kaybetmeyi engellemeyi amaçlayan bireyler için bu sayılar azaltılabilir veya arttırılabilir (Haskell vd., 2007).

Kadın hayatını tehdit eden önemli bir hastalık kanserdir.. Kadınlarda en çok görülen kanser olan meme kanserinin engellenmesinde sporun önemi son zamanlarda detaylı olarak incelenmiştir. Titizlikle yapılan çalışmaların sonucunda fiziksel aktiviteye katılan kadınlarda, meme kanserine yakalanma riskinin önemli bir oranda azaldığı ortaya çıkmıştır. Öne sürülen görüşte egzersiz ile azalan yağ dokusunun östrojenin yağ dokusundaki aşırı gelişimine izin vermeyerek kanserli hücrenin oluşumunu engellediği şeklinde belirtilmiştir (Brukner, 2012). Sporun kişilere fizyolojik açıdan oldukça fazla yararı vardır. Aktif ve düzenli şekilde yapılan fiziksel aktiviteler kardiyovasküler

fonksiyonların ve sistemin birlikte çalışması, kemiklerin kasların ve eklemlerin gelişmesine fayda sağlamaktadır (Şahan, 2007).

1.3.3. Sporun Sosyolojik Faydaları

Psikososyal ve bedensel etkileri, sporun sosyal etkilerinin de toplum ve bireyler üzerinde önemli etkilerinin olduğu inkar edilemez. Örneğin gerçekleşen sportif etkinliklere katılan insanların sosyal becerilerini geliştirebileceği fırsatları sunmaktadır. Zamanla birbirine daha çok benzeyen insan hayatında spor kavramı bu olumsuz olayların içerisinde çıkabilmek için önem kazanmaktadır. Sportif etkinlikler bireylerin stresten ve tek tip yaşamdan uzaklaşması için önemli bir fırsattır. İnsanların yaşam içerisinde uğraşı verdikleri işlerde başarı elde etmeleri, sosyal yapılarıyla ilişkilidir ve bu anlamda insanların sosyal hayatlarına şekil vermesinde spor kavramı önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır (Şahan, 2007).

Günümüz toplumları giderek karmaşık bir hal almakta ve sosyal bilim alanı içinde spor kavramının değerlendirilmesini zorunlu kılmaktadır. Karmaşık yapı içerisinde spor, uluslararası düzeyde daha çok dikkat çekmiş, organizasyonu daha profesyonel şekilde gerçekleştirilen bu organizasyonlara dönüşmüştür. Fakat toplum tarafından bakıldığında spor kavramı, rekabet olmaktan çıkmış ve bireysel üstünlük kurma olarak algılanmıştır (Koparan ve Öztürk, 1998; akt. Karcı, 2021).

1.3.4. Sporun Zihinsel Faydaları

Kişisel gelişimi her alanda destekleyen en önemli kavramlardan biri spordur. Spor kavramının eğitim ve öğretim içerisinde kullanılması eğitim alanların gelişimini pozitif yönde etkilemektedir. Kişisel gelişimde olduğu kadar sosyal gelişimde de önemlidir. Toplu olarak yapılan sportif etkinliklerle sosyalleşir, bireysel çıkarlar yerine takım çıkarı düşünüldüğü için fedakârlık ve aidiyet duyguları kuvvetlenir (Özbaydar, 1999).

Aktif olarak spor yapan insanlar, bu zaman diliminde spordan haz alma ve mutlu olma duygularını hissedebilmektedir. Günümüzde çok sık görülen hastalıklardan olan stres ve stresle başa çıkamama hastalığının en etkili tedavilerinden bir tanesi spor yapmaktır. Spor yaparak stresten uzaklaşan bireyler aynı zamanda kendilerini zinde ve mutlu hissederek, gevşer ve rahatlarlar (Güçlü, 2005).

1.4. SPORA KATILIM NEDENLERİ

Kişiden kişiye değişmekle birlikte spora katılımın nedenleri farklı alt başlıklar altında toplanabilir. Bu nedenle bireylerin kendilerini gerçekleştirme ve ispatlama ihtiyaçlarından, sağlık, hareket etme ihtiyacı, psikolojik ve zihinsel beklentiler, rekabet etme iç güdüsü ve aile olarak alt başlıklarda toplanabilir (Amman, 2000).

1.4.1. Kendini Gerçekleştirme

İnsanın yapabileceklerini en üst seviyede yapması, istediklerini ya da beklentilerini gerçekleştirme ve imkanları dahilinde olanı gündeme getirmesiyle ilgilidir. Kişi kendi yetenekleri ölçüsünde yapabileceklerinin en mükemmel düzeye çıkarmaya gayret etmesi olarak açıklanabilir. Beden eğitimi öğretmenin veya antrenörün meslekî yeterliliği, karşıdaki bireyin düşüncesini öngörme yeteneği, bir örnek ve otorite olarak gösterdiği dürüstlük ve doğruluk bireyin hürriyet, yönlendirilme şekli tutarsızlık dolu gayretine uygun bir yanıt verebilme durumudur (Amman, 2000)

1.4.2. Zihinsel Beklentiler

Sporda becerileri doğrudan kazanılmaz. Emek ve zaman gereklidir bir anlamda öğrenilir. Becerileri öğrenmek için fiziksel düzey ile zihin eş güdümlü çalışmalıdır. Bir beceri kazanıldıktan sonra sadece bilişsel süreçlerden değil bunun yanında beceriye ait tekniklerin, yöntemlerin de öğrenilmesi oldukça önemlidir. Sporda genç yaştakiler ve öğrenciler kendilerini diğer sporcularla kıyaslamak isterler. Yaptığı kıyaslamadan üstün çıkması için kendi taktik ve stratejisini oluşturmalıdır. Sporun sağladığı zihinsel açıklık, bireylere bilgi birikimi sağlar. Bireyler yeni bir yaşam alanı oluşturur ve hedeflerine uygun şekilde hareket etmeyi öğrenmektedirler (Hazar, 2000).

1.4.3. Sağlık Beklentisi

Bulunduğumuz çağda teknolojinin hızla gelişmesi, şehirleşme, sanayileşme ve çarpık kentleşmenin oluşturduğu olumsuzluklar insanları negatif tarafa itmektedir. Bireyler yaşantılarında sosyo-ekonomik ve kültürel sorunların yanında psikolojik açıdan olumsuz durumlara neden olan trafik, hava kirliliği ve gürültü gibi birçok etkenin etkisi

altında kalmaktadır. Bu olumsuz durumların insanda çeşitli sağlık sorunlarına sebebiyet verdiği bilinmektedir (Zorba, 2006).

İnsanların yaşadıkları kaygı durumları nedeniyle dolaşım ve solunum sistemlerinde bazı hastalıklara yakalanmasına, daha kötüsü ölümlle sonuçlanan durumlar karşımıza çıkmaktadır. İnsanların sağlıklı olması ve sağlık sorunlarıyla başa çıkmasında en önemli yardımcısı spordur. Sadece fiziksel sağlığa değil zihinsel ve psikolojik sağlığı da pozitif etkilemektedir. İnsanlar spor yaparak sağlıklı bir bedene, sağlıklı bir beden insanın motivasyon ve moralini yükselttiği için sağlıklı bir zihinsel yapıya sahip olurlar (Koç, 2005).

1.4.4. Psikolojik Beklentiler

Kişiler spor yaparak sadece fiziksel olarak sağlık elde etmezler aynı zamanda mental, ruhsal, psikolojik ve zihinsel olarak da sağlığa kavuşmuş olurlar. Spor yapan kişiler kaygı ve stresten uzak kalabilir. Yapılan araştırmalarda spor yapan kişilerin psikolojik olarak daha sağlam olması nedeniyle kaygı ve stres durumları spor yapmayan bireylere göre düşük seviyede çıkmıştır. Özellikle günümüzde en önemli sağlık sorunları kaygı ve stresten kaynaklanmaktadır. Kaygı ve stres düzeyimizi düşürmek, sağlıklı bir psikolojiye kavuşmak için düzenli spor alışkanlığı kazanmamız zorunlu olmaktadır (Başer, 1998; akt. Çiçek, 2019).

1.4.5. Hareket İhtiyacı ve Rekabet

Yaşanılan çevreyle iletişim halinde olan çocukların hareket ihtiyacı bebeklik çağı-ergenlik çağı arasında kuvvetlenir ve gelişir. Büyüme ve olgunlaşma süreçleri, merak ve oyun, taklit etme, başarılı olma çabası ve sosyal uyumla ilişkilidir (Amman, 2000).

Sürekli hareket etme ihtiyacı ve çevreye uyum hareketin fonksiyonu açısından denemek ve hareketi daha iyi yapmak, çocuğun temel güdülerinden birisidir. Çocuğu harekete geçiren istek, sunulan hareketin kalitesine bağlıdır. Hareketlerin kısıtlanması, hareket ihtimallerinin azlığı ve hareketsizlik neticesinde öğrenme zorlukları ve performansta düşüklük gözlemlenir. Saldırganlık ve aşırı uyarılma gibi kontrolsüz davranışa sebebiyet veren performans düşüklüğü veya istenmeyen davranışların da nedeni olan hareket fazlalığı gibi zararlıdır. Beden eğitimi ve spor faaliyetleri, çocuğun hali hazırdaki hareket ihtiyacıyla ve bedenî özellikleriyle dengeli olmalıdır. Hareket

aşırılığı tehlikesine karşı dikkati yoğunlaştıran denge eğitimi çalışmalarıyla önlem alınabilir. Hareketsizlik kalan ve hareket tembelliği gözlenen çocuklara da uygun ve ilgisini çekici görevler verildiğinde hareket etme güdüsü canlanır. Çocuklar arasında yapılan yarışma ve rekabet, güdüyle ilgili olarak organize edilmiş müsabaka şartlarına veya müsabakaya gerek duymaz (Amman, 2000; akt. Varol, 2017)

1.4.6. Aile

Yaşadığımız toplumda en önemli kavramlardan biridir aile. İnsanların kişiliğini ve karakterini oluşturan en önemli unsurlardan biridir. İnsan dünyaya geldiği ilk andan bağımsız bir birey olacağı zamana kadar ailesiyle birlikte. Bebeklik döneminde başlamak üzere çocuklar ebeveynlerini rol model alırlar ancak ebeveynler genellikle bu durumun farkında olmazlar. Çocuğun karakter ve kişiliği üzerinde doğrudan etkili olan şey ebeveynlerin karakter ve kişilikleridir (Odabaşı ve Barış, 2003).

1.5. TUTUM KAVRAMI

İngilizcede birçok temel kavram gibi tutum kavramının da birden fazla anlamı vardır. Tutum kavramı Latince *aptus* kelimesinden gelmektedir (Remmer vd., 1950; akt. Temel, 2019). *Aptus* kelimesi, bir eylem için öznel ya da mental sürecin aşamalarına işaret eden eğilim kavramıyla benzerlik göstermekle birlikte, hazır olma ve uygun olma durumu anlamını da taşımaktadır (Remmer vd., 1950; akt. Temel, 2019) Bu haliyle kavram doğrudan açık bir şekilde gözlenebilen davranışları işaret etmekle birlikte, bir yapı olarak günümüzdeki araştırmalarda ele alınan tutum, doğrudan gözlenememekle birlikte bir eylem için yapmış olduğumuz seçimlerimizden, kararlarımızın yol göstermesinden ve davranışlardan çok daha ötesinde gelmektedir (Hogg ve Vaughan 2010).

Tutumun karmaşık doğası, özellikle inanç kavramı altında birkaç bin yıllık dönemdeki okulların da ilgisini çekmişti. Örneğin Aristoteles sanatın keşfedilmesi inancın, özel durumlarda, araç olarak kullanımı ile olduğunu ifade etmiştir. Onun bakış açısına göre konuşmacılar, inandırıcı konuşmalar yapmak (*ethos*), dinleyicilerin duygularını uyandırmak (*pathos*), konuşmalarının inandırıcı iddialarla gerçekleri ortaya çıkarmak ve gerçeği kanıtlamak için (*logos*) kişisel özelliklerini kullanmaktaydılar. Bu durum gücün, muhakemenin ve duyguların bileşimi olduğu için Aristoteles onun

zamanında sofistlerin kullandığı ikna edici mesajları tamamen reddetmekteydi. Günümüzde değişiklikler olsa bile sosyal psikologlar da benzer konuları çalışmaktadırlar (Albaraccian ve Vargas 2010).

Tarihsel süreçte psikolojinin de dayanağı olan mentalistik psikoloji için önceki dönemlerde olduğu gibi motor davranışlardan ziyade daha çok kabul görmüş olan mental davranışları ele almak doğal bir durumdu. Erken dönem psikologlarından bu kavramı kullanan Herbet Spencer'in First Principle (1862) çalışmasında mental davranışlarla ilgili şunları ifade etmektedir: Tartışmalı önermelerin doğru yargılamalara ulaşması için, ortalama bir insan ömründe neyin doğru olduğunu ya da olmadığını nasıl öğrenmemiz gerektiğini icap ettiren şey, doğru tutumların muhafazasında ve bir uyumsuzlukta yer alır ve dinlerken sakladığımız birçok şey çoğu zaman mental davranışlara bağlıdır (Allport 1968; akt. Duman, 2021).

Genel olarak davranış teorisinin arka planını irdelediğimizde birçok eksiklik göze çarpmaktadır. Zira 19. Yüzyıl psikologlarının erken dönem çalışmaları incelendiğinde - Allport'un ilk dönem psikologlarından Spencer (1882) ve Bain'in (1868) çalışmalarını ele alarak sonraki çalışmalar için bir ivme yakalanmasına katkı sağlamasına rağmen- kuramsal ve fizyolojik olarak cevaplanmamış birtakım eksiklikler bulunmaktaydı. Zira deneysel psikolojinin yükselmesinden itibaren, tutum nosyonu ve onunla benzer (olasılıkla atası sayılan) deneysel periyot öncesi dönemdeki kavramlar arasında bir eksiklik olduğu görülmekte olup, anlaşıldı ki bu durum sonradan yapılan deneysel çalışmalara handikap oluşturmuş durumdadır (Cardno 1955; akt. Temel, 2019).

Deneysel psikolojinin ağırlığının artmasına paralel bir şekilde motor davranışları çalışmalarında da bir artış gerçekleşmiştir. 1888'de deneysel psikolojide tutum araştırmalarının öncüsü Lange algılama sürecinde motor teorisini, aynı dönemde Münsterberg (1889) ilginin eylem teorisini geliştirdi. 1895'te Baldwin duygusal tepkilerin dışa aktarılmasının temelini motor davranışlar ile açıkladı. Giddings (1896) ve Mead (1924-25) bir arada yaşamanın anlaşılmasında, motor davranışların rolünü öne sürmüşlerdir. Lange (1888)'in çalışmalarını açıklamasıyla birlikte tutum kavramı, deneysel psikolojide de yer bulmuştur. Lange'nin çalışmalarından sonra tutumun (*aufgabe*: tutum yerine ifade edilen kavram) neredeyse bütün psikolojik deneylerde kesin bir rol oynadığı keşfedilmiştir. Sadece tepkisel deneylerde değil aynı zamanda algılamaların tetkiki, irade, yargılamalar, anımsamalar ve psikolojik objelerin temel

öneminde hazır bulunma kavramı (preparedness) ise evrensel bir değer haline gelmiştir (Allport 1968; akt. Duman, 2021).

O dönemlerde tutum kavramının yerine ifade edilen Aufgabe kavramına ek olarak, bir amacın hayali (zielvorstellung), bilinçli hedefler (abscht), bir objenin dayanağı ile kendisi arasındaki ilişki (bezugvorstellung), daha çok davranış ve imgelerle ilgili (haltung) gibi birçok kelime grubu vardı (Baysal ve Tekarslan 1996; akt. Gökdağ, 2018).

Tutum kavramına denk gelen kelime eksikliğinin olması Alman deneycilerin yukarıda ifade edildiği gibi birçok form ve şekli keşfetmesine yol açtı. Sonrasında bilinçte tutum yeri hakkında tartışmalar hızlandı. Bu bağlamda Wünnberg Okulu tutumun ne duyu, algı, his ne de bunların bir bileşiminin bir unsuru olduğunu ifade ederek ifade edilen unsurlardan bağımsız bir kavram olarak kabul etmiştir. Nihayetinde Wünnberg okulunun çalışmaları sonucunda bütün psikologlar tutum kavramını kabul ettiler (Allport 1968; akt. Duman, 2021).

1918 yılında ise Thomas ve Znaniecki tutumların anlaşılması suretiyle sosyal psikolojinin anlaşılabilirliğini belirttiler. 1930'lu yılların sonlarında tutum kavramına olan ilginin doruk noktasına ulaştığını ancak 1950'li yıllarda ivmesini kaybettiğini ifade edebiliriz. 1960'lı yıllara gelindiğinde tutum araştırmalarının yeniden ivme kazandığını görmekteyiz (Baysal ve Tekarslan 1996; akt. Gökdağ, 2018).

Tarihsel süreçte tutum kavramının irdelenmesi ve tutum araştırmalarına verilen önemin canlılığını sürdürmesi bizi şu noktaya sevk etmektedir: Tutumlar davranışların arka planındaki temel motivasyon kaynağı olması nedeniyle;

1. Tutumların çalışma prensibi tespit edilerek davranışları öncesinden tahmin etme imkânı sunacaktır.
2. Tutumların değişim aşamaları idrak edilerek kişilerin davranışları kontrol altına alınabilecektir. Böylelikle toplumları veya herhangi bir topluluğu yöneten kesimlerle bununla ilişkili bilimsel dallar için tutum konusu oldukça önemli olacaktır (Baysal 1981; akt. Gökdağ, 2018).

1.5.1. Tutumu Oluşturan Öğeler

Tutumun üç temel ögesi vardır bunlar, davranışsal öge, duygusal öge, bilişsel öge. Tutum bir duygu ya da davranış değil, davranışsal öge, duygusal öge, bilişsel öğelerin bütünleşmesidir (Kağıtçıbaşı, 2005). Bu üç arasında örgütlenme mevcuttur. Bahsedilen

örgütlenmede insanın belli bir konu hakkındaki düşünceleri (bilişsel öge), bu konu hakkındaki davranışlarını (davranışsal öge), bu konu hakkında yaşadığı duygu durumunu (duygusal öge) belirlemektedir. Bu anlamda tutumun oluşabilmesi için bu üç öge arasında ilişki olma zorunluluğu vardır. Buna göre insanın herhangi bir konu ile ilgili bilgisi o konuya olumsuz veya olumlu bakmasını gerektiriyorsa, bilişsel öge; birey o konuya karşı pozitifse, duygusal öge; ortaya koyduğu davranışları, davranışsal öge ile ifade eder. Bu örnek durumda tutumların, biliş-duygu ve davranışın bütünleşmesini ifade eder. Buna üç ögeli tutum modeli adı verilmiştir (Tavşancıl, 2006).

Tutumun 3 ögesinden sadece davranışsal ögeyi dışardan gözlemleyebiliriz. İnsanlar karşılaştıkları bir olay veya nesneyle alakalı algılarını değer yargılarına, inanç ve duygularına bağlı olarak değerlendirmektedirler. Olay veya nesneye karşı gerçekleştirilen tepkiler belirli bir noktada kalmaktadır. Aslında ortaya konulan tepkiler, insanların geleceğe yönelik kararlarıdır. Verilen tepkiler insanların yaklaşma ya da uzaklaşma eylemlerini etkilemektedir. Bu konun aslında tutumların oluşumunda duygulara ilişkin bir organizasyon olması yatmaktadır (Üresin, 2012).

Bir tutum, bireyin davranış, düşünce ve duygu birikimiyle uyumlu kılar. Duyuşsal, bilişsel ve davranışsal ögeler, güçlü ve yerleşmiş tutumlarda vardır. Bu üç öge arasında genellikle iç tutarlılık olduğu varsayılmaktadır (İnceoğlu, 1993).

1.5.1.1. Bilişsel Öge

Kişinin düşünme aşamasında zihninde oluşan sınıflama olgusudur. Düşüncelerimizde bulunan bilgilerin kendi aralarında sınıflandırılması anlamına gelmektedir. Düşünme esnasında meydana gelen evrelerle ilgili olup, sistemli bir şekilde çalışmasını sağlamaktadır. Kişinin nesnelere, durumlara veya olaylara karşı anlayışını etkileyerek, farklı uyarıcılara karşı farklı tepkiler oluşturmaya olanak sağlamaktadır. Birey etrafındaki nesnelerden, olaylardan veya durumlarda topladığı bilgileri önce sınıflandırarak daha sonra birbiriyle ilişkilendirerek eyleme geçmesini sağlamaktadır (Kaya, 2010).

Bilişsel öge etrafında olup bitenlerden edinilen tecrübelerden beslenmektedir. Bireylerde bulunan tutum değerleri ancak kişilerin belirli bir olay, nesne karşısında meydana getirdikleri davranışlar incelenerek elde edilebilmektedir. Tutum ortaya çıkabilmesi için muhakkak bireyin bilinen nesneyle karşılaşması gerekmektedir, aksi

halde var olmayan bir nesne karşısında kişinin tutum sergilememiz olanaksızdır (Karcı, 2021).

1.5.1.2. Duyuşsal Öge

İnsanların içinde var olan değer yargıları duyuşsal öge ile açıklanabilir. Kişilerin bir duruma, olaya, nesneye veya kişiye yönelik oluşturduğu duygusal belirtiler, kişinin var olan değer yargılarıyla ilgilidir. Ayrıca davranışsal öge ile duyuşsal öge arasında anlamlı bir ilişki mevcuttur. Davranışsal öge çoğu zaman duyuşsal öğrenin sonucunda meydana gelirken ortaya konulan davranış duyuşsal öğrenin somutluğundan meydana gelir. Davranışsal öge ortaya çıkmazsa ya da bir davranış sergilenmezse insanın tutumu duygusal öge olarak kalır. Bu sebeple davranışsal öge ve duygusal öge arasında neden sonuç bağı olduğu söylenebilir (İnceoğlu, 2010). Tutum kavramı içindeki duygusal öge, insanların tutumu ortaya koyduğu durum, nesne ve olaylara karşı duygularıdır. Tutumun devam edebilmesi için, istenmeyen veya beğenilmeyen durumların devam etmesi gerekir (Erdoğan, 1999).

Kişiden kişiye değişiklik gösteren tutum kavramı, sevmeye veya sevmeme durumunu ortaya koymaktadır. Yani duyuşsal öge olumlu ve olumsuz yanları ortaya koymaktadır. Bir nesne ile karşılaşan birey olumlu tecrübe edinme durumunda nesneye karşı bundan sonra olumlu tutum sergileyecek ya da olası durumda tam tersi durum olarak olumsuz bir deneyim sonucunda olumsuz tutuma sahip olacaktır. Nesne karşısında edinilen bu tutumun değiştirilmesi çok zordur. Bu durum kişinin duygusal reaksiyonu ve değerler sistemi ile ilişki içerisindedir (Kaya, 2010). Bilişsel öge ile ilişki içerisinde olan duyuşsal öge kişinin davranışlarına yansıtılarak somutlaştırılmaktadır. Bu durum davranıl öge ile etkileşim içerisinde olduğunu ve davranışsal öğrenin, duyuşsal öğrenin bir sonucu olarak ortaya çıktığı anlaşılmaktadır. Eğer duyuşsal öge davranışa dönüştürülmezse sadece duyuşsal olarak kalmaktadır. Kişinin duygularını, örneğin korku heyecan gibi hisleri içerisinde barındırmaktadır (Karcı, 2021).

1.5.1.3. Davranışsal Öge

Uyarıcıya karşı yapılan değerlendirmenin davranışa veya tepkiye dönüşmesini ifade eden kavram davranışsal ögedir (Karadağ, 2012). Farklı bir tanım ile davranışsal öge tutumun objeye alakalı duygularını ifade eder. Buna karşı olarak her doğrudan

davranışta davranışsal ögeyle alakalı değildir. Örnek verecek olursak herhangi bir kız çocuğu futbol hakkında olumlu düşüncelere sahip olabilir. Kız çocuğu futbol oynarsam sağlıklı kalırım diye düşünebilir. Bu bilişsel ögedir. Futbol müsabakalarını televizyondan izlemek bana keyif veriyor diye düşünebilir, bu da duyuşsal ögedir. Kız çocuğu çevresel faktörler sebebiyle sokakta ya da okulda futbol oynamak istemeyebilir. Futbol oynama hakkında davranışsal eğilimi olumlu olsa da yaşamında futbol oynamak istemeyebilir (Aras, 2013).

Davranışsal öge kişinin herhangi bir uyarıcıya karşı davranışsal eğilimini oluşturduğu için bireyin uyarıcıya karşı yansıttığı davranış, tutum veya ifade ettiği sözler olarak ortaya çıkmaktadır. Bireyin davranışları içinde barındırdığı tutumların etkisiyle gerçekleşmektedir. Bu sebeple tutumların ortaya çıkmasını sağlayan davranışsal ögeden bahsederken davranışları iki kategoride incelemek gerekir. Bunlar normatif(kuralsal) ve duygusal davranışlardır. Kuralsal (normatif) davranışlar doğru veya yanlış davranış şeklinin ne olduğu konusundaki değer yargılarına bağlıdır. Duygusal davranışlarsa ortaya konulan negatif veya pozitif davranışları ifade eder. Başka bir ifadeyle kuralsal davranışlar değer yargılarına dayanmayan, sıklıkla mantığa ve akla dayalı olarak ortaya konulan davranışlardan oluşmaktadır (İnceoğlu 2010).

Bireyin bulunduğu ortamda karşılaştığı uyaranlara karşı sergilediği eylemlerdir. Sözel ya da harekete bağlı eylemlerden oluşabilmektedir. Karşılaşılan uyarana karşı birey olumlu bir tutuma sahipse olumlu davranmaya daha meyilli olacaktır. Ancak tam tersi durumda birey karşılaştığı nesneye olumsuz davranma eğilimi gösterecektir (Kaya, 2010).

Duygusal eylemler olarak kişinin bulunduğu ortamda karşılaştığı nesneye pozitif veya negatif anlamda geçmişte edindiği tecrübelerle dayanarak edindiği tutuma karşılık sergilediği sözel ya da hareketlilik barındıran davranışlar davranışsal ögenin temelini oluşturmaktadır. Fakat doğrudan edinilen tecrübelerle ilişkili değildir. Bu nedenle kuralcı ve duygusal eylemle karıştırılmamalıdır (Karcı, 2021).

1.5.2. Tutumların İşlev ve Özellikleri

Tutum kavramının işlevlerine bakıldığında kişinin hedeflerine veya ihtiyaç duyduğu nesnelere ulaşmasına yardım etmek gibi bir işlevi olduğunu söyleyebiliriz. Tutumlar her işlevi aynı zamanda gerçekleştirebilir. Bahsedilen işlevler birbirlerine sıkı

sıkıya bağlıdır ve destek olur. Tutumların dört işlevi mevcuttur. Bunlar ego koruma, bilgi, değer ifade etme, yararlı olma işlevleridir (Odabaşı ve Barış, 2007).

Yararlı Olma İşlevi; İnsanların ceza almak istememe ve ödül alma isteği varsayım sonucunda oluşmaktadır. Kişiler ödül veya ödül içerikli olaylara yönelik olumlu, ceza veya ceza içerikli olaylar karşısında olumsuz tutumlar sergilemektedir. Tutumlar kişileri hedeflerine ulaşmada bir araç olarak kullanırken, hedefe ulaşmaya engel durumlardaysa tutumların uzak durmasına sağlar (İnceoğlu 2010).

Değer İfade Etme İşlevi; Kişilerin etrafına ben buyum dedikleri işlev değer ifade etme işlevidir. Başka bir deyişle kişilerin benliğini ya da temel değerlerinin dışa aktarımıdır. Kullandığımız araba, oturduğumuz ev, günlük kıyafetlerimiz ve aksesuarlarımız kendimizi çevreye karşı ifade etmemizi sağlar (Şimşek ve Eroğlu, 2013).

Ego Koruma İşlevi; Sayısı oldukça fazla olan dışsal faktörler karşısında kişinin kendisini ve bazı durumlarda psikolojisini korumaya almasıyla oluşur. Kamu kurumları ve sanayi tarzı işletmelerin idari yapısında bulunan, kıdemli-kıdemsiz veya alt-üst sınıflamasının yapıldığı yerlerde kişiler kendilerini koruma güdüsüyle bu işlevi kullanabilmektedir (Şimşek vd., 2011).

Bilgi işlevi; Tutumun yaptığı işle ilgilidir. Tutumlar dünyayı anlamlı hale getirmemize ve ifade etmemize yardım eder. Kişiler bir olaya, nesneye veya konuya dair olumlu bir tutuma sahipse bunlara karşı olumlu bir yönelimi olur. Bu nedenle tutum kişinin bilgi, davranış ve becerilerinin gelişmesini sağlar (Şimşek ve Eroğlu, 2013). Tutum kişilik özellikleriyle doğrudan ilgilidir ve tutumun fonksiyonları vardır. Bu fonksiyonlar:

A. Tutumların Faydalı Fonksiyonları: Tutumlar, toplumsak koşullara uyum gösteren, kişilere faydalı ve bilişsel özellikleri olan bir araçtır.

B. Tutumların Benliği Koruma Fonksiyonu: Tutum, benliği korur. İnsanların temel yargı değerlerini ve kişiliğini koruma görevini üstlenir. İnsanlar daima kişiliğini koruyan önlemler aramaktadırlar.

C. Tutumların Benlik Açıklayıcı Fonksiyonu: Tutum, bireylerin kimliğine dair değerlerini ve psikolojisini ifade eder. Bireyler değerlerini, tutumlarını ifade edebileceği ve istediği gibi anlayabileceği şekilde kurar. Bu nedenle tutumlar kişinin kimliğini bütünleştirir ve kimliğine güç verir.

D. Tutumların Bilgi Kazandırma Fonksiyonu: tutum, kişilerin dünyayı anlamlandırmalarını ve temel değerler oluşturmalarını sağlayan fonksiyona da sahiptirler. Bireyler, karışık olan evreni, kişisel ilişkilerini ve ilişkilerden ayrı olarak kalan dünyayı, sadece aklında sistem sahibi programlar bütünü halinde anlamlandırılabilir (Şimşek ve Eroğlu, 2013).

1.5.3. Spora Yönelik Tutumu Etkileyen Faktörler

Spora yönelik tutumu etkileyerek farklı sonuçlar ortaya çıkarabilen birden çok değişken bulunmaktadır. Bu değişkenler şu şekilde ifade edilebilir:

1.5.3.1. Cinsiyet

Spor etkinliklerine katılım insanların gelişim özelliklerini birçok açıdan olumlu yönde etkilemekte olup, spor etkinliklerin sosyal yaşamın bir parçası olarak karşımıza çıkmaktadır.

Fiziksel etkinliklere sürekli ve düzenli olarak katılmak bedensel urhsal ve psikolojik alanda insanları olumlu şekilde geliştirmektedir. Bu kazanımların yanında kişilerin sosyal bir birey olmasını ve yalnızlıktan uzaklaşmasını sağlamaktadır. Cinsiyet ayrımı olmaksızın kadın veya erkek spora yönelik olumlu duygular her iki cinsiyet içinde farklı oranlarda olsa da anlamlı şekilde fayda sağlamaktadır. Buna rağmen çalışmalarda özellikle yer verilen ve spora yönelik tutumlara etki eden faktörlerin ilk sırasında bulunan sosyo-demografik değişkenler içerisindeki cinsiyet faktörüdür. İncelenen araştırmaların bulguları da bu tezi desteklemektedir. Konu üzerinde yapılmış araştırmaların sonuçları sıklıkla erkeklerin kadınlara oranla spora yönelik tutumlarının daha pozitif olduğunu göstermiştir (Kılıç vd., 2018). Beden eğitimi ve spor dersinde erkeklerin spora yönelik tutumunun kızlara göre yüksek olmasının temel nedeni, kız çocuklarının derste istediği spor dallarının olmayışındır (Alpkaya ve Çoknaz, 2018). Literatürde yapılan araştırmaların sonucunda farklı eğitim kademelerindeki öğrencilerin beden eğitimi ve spora yönelik tutumlarının cinsiyet faktörüne göre farklılık gösterdiğini açıklamıştır. Bu konu hakkında ortaokul öğrencileri üzerinde yapılan bir çalışmada beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumun farklı değişkenlere göre araştırılması yapılmış, araştırmada cinsiyet değişkeni ele alındığında erkek öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının kız öğrencilerden daha pozitif olduğu sonucuna varmıştır (Karaman, 2019).

Lise öğrencileri üzerinde yapılan bir başka araştırmada erkek ve kız çocuklarının spora yönelik tutumlarının sporla yaşama, aktif spor yapma ve spora ilgi duyma alt kategorilerinde anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir ve araştırmanın bütün alt boyutlarında erkeklerin kızlara oranla beden eğitimi ve spora yönelik tutumlarının daha pozitif olduğu ortaya çıkmıştır (Yıldırım vd., 2018). Üniversiteli öğrencilere yapılan bir başka çalışmada öğrencilerin spora yönelik tutumlarına etki eden demografik faktörlerin incelenmesi amaç edinilmiş, çalışmaya cinsiyet değişkenine göre bakıldığında erkek öğrencilerin kız öğrencilere kıyasla daha olumlu olduğu bulunmuştur (Türkmen vd., 2016). Bu çalışmaların ve araştırmaların devamında yapılan bir başka çalışmada hem erkek hem kadınların spora yönelik tutumlarının yüksek olduğu ortaya konmuştur (Yıldız vd., 2017).

Kadın ve erkeklerin spora yönelik tutum düzeyleri arasında anlamlı farklılık bulunmadığını ortaya koyan araştırmalarda kadın ve erkeklerin spora bakış açılarının benzerlik göstermesinin spora yönelik tutumların da benzer olmasına zemin hazırladığı ifade edilmiştir (Levent vd., 2017).

1.5.3.2. Öğrenim Görülen Sınıf Düzeyi

Eğitim ve öğretim gören öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine olan tutumları genellikle olumludur. Alan yazında yapılan çalışmalarda da öğrencilerin beden eğitimi ve spora karşı tutumları olumlu ve anlamlıdır. Ancak ergenlik döneminde olan öğrencilere yapılan çalışmada sınıf değişkenine göre anlamlı farklılıklar elde edilmiştir. Sınıf düzeyinin artması beden eğitimi ve spor dersine olan tutumu azaltmıştır (Kaya, 2018).

Spora yönelik tutumu etkileyen birden çok alt boyut vardır. Sporla yaşama, aktif spor yapma, sınıf düzeyi, cinsiyet ve mevcut ekonomik durum bunlardan birkaçıdır. Yıldırım vd., yapmış olduğu çalışmada spora yönelik tutumu etkileyen sınıf düzeyi alt boyutunda, sınıf düzeyi yükseldikçe öğrencilerin spora yönelik tutumu azalmıştır. Çalışmanın bize anlatmak istediği öğrencilerin yaşlarının artması ve gelecek kaygısı ile sportif faaliyetleri ertelediklerini, üniversite sınavlarından sonrası için sportif faaliyetlere tekrar katılmayı planladıklarını göstermektedir (Yıldırım vd., 2018).

Nedenlerin temeline inildiğinde öğrencilerin sınıf düzeyleri yükseldikçe üniversite sınavına hazırlık yapmaları ve önceliklerinin ders çalışma olduğu sportif etkinlikleri ikinci plana atmalarıyla ilgili olduğu düşünülebilir (Yıldırım vd., 2018).

1.5.3.3. Spor Yapma Alışkanlığı

İnsanların düzenli spor yapma alışkanlığı kazanabilmesi için spora aktif olarak katılma düşüncesine sahip olması gerekmektedir. Bu durumla özellikle gençler ve ergenler üzerinde yapılan araştırmalarda rastlamak mümkündür. İnsanların spor katılma düzeyi arttıkça spora yönelik tutumunun da birlikte arttığı görülmektedir. Düzenli spor yapan kişilerde de spor yapma sıklığının artması, spora yönelik tutumu artırdığı gözlemlenmektedir (Kangalgil vd., 2006).

Alan yazında üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bir başka araştırmada, beden eğitimi ve spora yönelik tutumların spor yapma alışkanlığı alt boyutunda incelenmiştir. Çalışmada spora yönelik tutumun sportif faaliyetlere hiç katılmayan veya az katılan öğrencilerin, sportif faaliyetlere düzenli olarak katılan öğrencilerden anlamlı şekilde düşük olduğu tespit edilmiştir (Türkmen vd., 2016).

Hiç spor yapmayan insanlar üzerinde yapılan araştırmalarda spor yapmadan yaşayan bir grup insanın belirli zamanlarda sportif etkinliklere dahil olmasıyla spora yönelik tutumlarının geliştiği ifade edilmiştir (Alp ve Süngü, 2016).

1.5.3.4. Sosyo-Ekonomik Durum

Gelir düzeyi de spora yönelik tutumu etkileyen faktörlerdendir. Alan yazında yapılan çalışma sonuçlarına göre de gelir düzeyi spora yönelik tutum üzerinde belirleyicidir (Zeng vd., 2011). Spor etkinliklerine katılımın ve spor yapmak için gerekli malzemelerin edinilmesi belirli bir ekonomik güce sahip olunması ile gerçekleşmektedir. Bu ekonomik gücü elde edemeyenler spor yapmayı ertelemekte veya spor yapmamaktadır. Alan yazında yapılan çalışmalarda beden eğitimi ve spora yönelik tutumu etkileyen sosyo-demografik değişkenlerin incelenmesi amaçlanmış, araştırmada gelir düzeyi yüksek olan öğrenciler lehine spora ilgi duyma, sporla yaşama ve beden eğitimi ve spora yönelik tutumu anlamlı farklılık göstermiştir (Yıldırım vd., 2018).

1.5.3.5. Okul Sporlarına Katılım

Çağımızda ilkokul seviyesi hariç kalan. Tüm eğitim kademelerinde okul spor faaliyetleri yapılmakta, ortaokul ve lise kademelerinde bu faaliyetler daha profesyonel olarak yapılmakta. Öğrencilere lisans çıkarılarak lisanslı spor etkinlikleri

düzenlenmektedir. Bu etkinliklere katılım spora yönelik tutumu olumlu etkilemektedir. Alan yazında yapılan çalışmalarda da okul sporlarına katılımın spora yönelik tutumu pozitif olarak etkilediğini ifade etmektedir (Kılıç vd., 2018).

Belirli bir ekonomik güce sahip olamayan öğrenciler spor yapmaktan vazgeçmektedir. Okul sporları için bu ekonomik güç geçerli değildir çünkü okul bu malzemeleri ve tesisleri öğrenciler için temin etmektedir. Kendi ekonomik gücüyle sportif etkinliklere katılamayan bu öğrenciler okul sporlarını tercih etmekte ve beden eğitimi ve spora yönelik tutumları da olumlu yönde artırmaktadır (Karaman, 2019).

1.5.4. Yaşam Kalitesi

Geniş ve hayatı bütün taraflarıyla değerlendirmeyi hedefleyen Yaşam kalitesi önemli bir terimdir. Bu sebeple çoğu bilimsel alan ve yaşam deneyimin, toplumla ilgili her olayın ilgi alanında vardır. Bu kadar geniş kapsamlı bir kavram olması nedeniyle tek bir yaşam kalitesi kavramı yapılamamıştır (Tekeli ve Doğrul, 2010).

Yaşam Kalitesi Grubu (WHOQOL) ve World Health Organization (WHO) tarafından yaşam kalitesi tanımı yapılmıştır. Yaşam kalitesi değer sistemi ve kültür içindeki kaygı, beklenti, standart ve amaçlara bağlı olarak oluşan, bireyin yaşam içindeki konumuna dair algısını ifade eden bir kavramdır.

Yaşam kalitesi kavramı, genel olarak fizyolojik, psikolojik ve sosyolojik açıdan kişinin ya da toplumun refah seviyesi ile ilişkilidir ve bu açıdan sadece barınma, beslenme, giyecek gibi unsurlar değil kişinin gruba ait olma, başarı, sevme sevilme, kendini gerçekleştirme gibi boyutları da kapsamaktadır. Başka bir tanımla yaşam kalitesi, toplum ya da bir grubun içindeki bireylerin çeşitli yaşam koşulları karşısında gösterdikleri öznel davranışlardır. Çocuk ve adölesanlarda ise yaşam kalitesi kavramı sadece gelişim boyutları ile ele alınmayıp, büyüme ve gelişmeye bağlı olarak ortaya çıkan değişimler de dikkate alınmaktadır (Boylu ve Terzioğlu, 2007).

Yaşam kalitesi, bireyin yaşadığı hayatı kendi ölçmesi, kişinin yaşamından kaynaklı duyduğu duygu, doyum, idrak ve memnuniyet durumlarının değerlendirilmesi, genel anlamda bireyin yaşamında mutlu ve iyi olma durumudur. Diğer canlılardan farklı olarak insanlar sadece günlük işlerini yapmakla yetinmez, hayatını istediği yönde iyileştirebilmek için sürekli bir çaba içerisinde. Yaşam süresinin uzaması ve hayat kalitesinin yüksek olması için, kişinin temel ihtiyaçlarını karşılayabildiği, yaşamında

eğlence ve dinlenmeye yer verebildiği, kendini sağlıklı ve iyi hissedebildiği şartlarda gerçekleşir (Çetin ve Top, 2018).

Yaşam kalitesi, kişilerin çeşitli yaşam koşullarına karşı gösterdikleri tepkidir ve günlük yaşamsal faaliyetler, psikolojik, toplumsal ve fiziksel açıdan iyi olma durumu, kişinin yaşamdan aldığı doyumunu ifade eder (Türkmen vd., 2016).

Teknolojinin gelişmesi, toplumların ve yaşamın modernleşmesi ile birlikte yaşam kalitesi, geçmişten günümüze gelen ve çoğu araştırmaya konu olan gelişime açık bir kavramdır. Yaşam kalitesi kavramı bireylerin yaşam standardı ve ekonomik gücünü içinde barındıran geniş bir kavram olmakla birlikte, sağlıklı yaşam, kişisel huzur, mutluluk, beklentilerin karşılanması, kaliteli yaşam, doyum, memnuniyet, refah seviyesi, toplumsal huzur gibi kavramlarla iç içedir. Yaşam kalitesi, toplumdaki bireylerin alım gücü, aile ve aile gibi grupların yaşam standartları, geçim kaynakları ve koşulları değerlendirilerek, toplumun ve bireylerin doyum seviyesi, psikolojik durumu, günlük yaşam koşulları, kişilerin öznel değerlendirmeleri ile belirlenmesidir (Şeker ve Memduhoğlu, 2011).

Yaşam kalitesi birçok bilim dalına konu olduğu gibi felsefenin de ilgi alanı olmuştur. Antik çağda yaşam kalitesi kavramı mükemmellik, erdem ve güzellik kavramlarıyla tanımlanmıştır (Çetin ve Top, 2018).

Değişen yaşam koşulları ile birlikte antik çağdan günümüze kadar gelişen ve gelişmeye devam eden yaşam kalitesi kavramı koşullar ile şekillenmiştir ve şekillenmeye devam etmektedir. Aristo'ya göre, sağlam bir ruh haline sahip olmak ve iyi bir enerjiyle yaşamak, kişinin hayatındaki en önemli amaçtır. Ardından gelen bir bilim insanı da yaşamın en temel amacının en yüksek seviyeye ve en iyi yaşam standardına sahip olabilmek olduğunu, bunları başarabilen kişinin iyi bir yaşam kalitesi olacağını vurgulamışlardır. (Tekeli ve Doğrul, 2010).

Literatüre bakıldığında yaşam kalitesi, ilk olarak ekonomi alanında, ardından toplumsal açıdan ele alınarak sosyal bilimler alanında, kişilerin psikolojik boyutları açısından incelendiğinde psikoloji alanında kullanılmıştır. Kavram, yıllarca tartışma konusu olmuş, filozoflar tarafından 2000 yıl öncelerine kadar mutluluk, sağlık, huzur ve doyum gibi kavramlarla tanımlanmıştır. Antik çağda mükemmellik ve erdem kavramları ile tanımlanan yaşam kalitesi, 1900'lü yıllarda muayene, 1930 ve 1950'de verimlilik kavramlarıyla tanımlanmıştır. Psikolog ve sosyologlar daha çok iyilik hali, kaliteli yaşam

kavramları üzerinde durmuşlardır. Kavram, 1960'larda ABD'de politik alanda kullanılmaya başlayıp o yıllardan sonra artan çalışmalarla kullanımı artırmıştır (Pekel vd., 2016).

Antik Çağda Platon'un Devlet ve Aristo'nun Nikomakhos'a Etik eserleri, günümüzdeki gibi yaşam kalitesi kavramının olduğunu ortaya koymaktadır. Fakat kavram olarak yaşam kalitesi, ilk olarak Long'un 1960 yılında yayınladığı On the Quantity and Quality of Life isimli makalesinde geçmektedir. İnsan haklarında ortaya çıkan gelişmeler ile birlikte politika alanda etkili olmuş, toplumların ulaşmak istediği hedef haline gelmiştir (Boylu ve Paçacıoğlu, 2016).

Sonraki yıllarda sosyal bilimler alanında ele alınan yaşam kalitesi kavramı, yaşam biçimi şeklinde incelenmiştir. Daha sonra, yaşam standartları kavramı incelenmeye başlanmıştır. Yaşam kalitesi kavramı öncelerde geri kalmış ülkelerin sorunu olarak görülmüştür. Bu konuda, gelir düzensizlikleri, ailelerin yaşamı ve işsizlik kavramları üzerinde çalışılmıştır. Tıp biliminde ise yaşam kalitesi kavramı ile ilgili çalışmalar 1960'lı yıllarda olmuştur. İnsanlar Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisindeki temel ihtiyaçlarını, güvenlik ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamışlardır. Temel ihtiyaçların ardından bir gruba ait olma, sevmeye, sevilme gibi sosyal ve psikolojik ihtiyaçlar gündeme geldiğinde yaşam doyumu kavramı ortaya çıkmıştır. 1970'li yıllarda psikologlar, bu ihtiyaçlardan doğan yaşam doyumu ile yaşam kalitesi kavramının ilişkili olduğunu düşünerek, yaşam kalitesini kişinin yaşamına ilişkin beklentileri, mutluluğu ve doyumu olarak tanımlamışlardır (Pekel vd., 2016).

Ekonomik, kültürel, çevresel ve sosyal etkenlerin yanında yaşanan çevrenin fiziki ve mekânsal özelliklerine bağlı olan bir kavramdır yaşam kalitesi. Nüfus ve demografik özellikler, ulaşım, temel ve mal hizmetlere erişim ve yerleşim düzeni hayatı kolaylaştıran, kaliteli bir yaşam sunabilen etkenlerdir (Pekel vd., 2016).

Devletler vatandaşlarının yaşam kalitesini artırmanın yollarını aramaktadırlar. Verimli ve etkili planlanan bir eğitim ve bu eğitimden evrensel ve eşit yararlanmak, ruh, beden ve çevre sağlığını geliştirmenin yollarını bulmak, temel sağlık hizmetlerinde dil, din, ırk farkı olmaksızın herkesin eşit şekilde faydalanmasını sağlamak, ekonomik ve toplumsal koşulları tüm vatandaşlar için eşitlemek, insana ve insan haklarına gerçekten saygılı olmak yaşam kalitesini artıracak çözümlerden bazılarıdır (Şeker ve Memduhoğlu, 2011).

Psikologlar gibi sağlık alanında çalışanlar da yaşam kalitesi ile kişinin sağlığının ilişkili olduğunu düşünmüşlerdir ve yaşam kalitesi kavramı psikolojik, fizyolojik, sosyal ve toplumsal alanlarda çalışılmaya başlanmıştır (Pekel vd., 2016).

1.5.5. Yaşam Kalitesinin Amacı ve Önemi

Yaşam kalitesinin hedefi, kişinin yaşamına nasıl baktığını ve nerde olduğunu görmesini sağlamaktır. Bu sebeple kişinin çevresiyle iletişimi, ekonomik durumu, beklentileri, ihtiyaç ve istekleriyle uyumlu olup olmadığı, psikolojik açıdan mutluluğu veya mutsuzluğu, yaşadığı olaylar karşısında memnuniyeti ve bunların seviyesinin belirlenmesini sağlamaktadır (Aksungur, 2009).

Yaşam kalitesinin amacı bireylerin kendi bedeni, sosyo-ekonomik şartları ve psikolojik durumlarından ne derece de memnun olduğunun ya da rahatsızlık duyduğunun belirlenmesidir (Dilbaz, 1996). Yapılan araştırmalar incelendiğinde, araştırmacılar mutluluk, sevinç, hayat doyumu vb. gibi kavramları yaşam kalitesinin anlamdaşı olarak kullanmışlardır (Aksungur, 2009). İlgili literatür incelendiğinde araştırma yapan kişiler yaşam kalitesi kavramını dört grupta incelemektedir:

A. Kişisel-İçsel Alan: Değerleri, yargıları, inanç değerlerini, ümitlerini ve kişisel bakımdan hedefleri vb. durumları ifade eder.

B. Kişisel-Sosyal Alan: Ailevi durum, parasal durum, iş alanı vb. gibi şeyleri ifade eder.

C. Dışsal-Doğa Çevre Alanı: Bireylerin yaşadıkları çevrenin temiz bir biçimde olması, havasının temiz oluşu ve iklimini ifade eder.

D. Dışsal-Sosyal Çevre Alanı: Güvenlik durumu, okul, hastane vb. şeyleri ifade eder.

Dünya sağlık örgütü, yaşam kalitesinin; ruhsal, bedensel, özgür olmak, sosyal ilişkiler, çevresel ve kişisel faktörler olmak üzere altı boyuttan oluştuğunu ifade etmiştir. (Tüzün ve Eker, 2003).

Literatür incelendiğinde araştırmalar göstermektedir ki yaşam kalitesi işaretleri iki şekilde açıklanabilir:

Objektif Semboller: Fiziksel yönden iyi hissetme durumu sembollerin içlerinde yer almaktadır. Kişilerin yaşamlarında bulunmuş olduğu şartların ne olduğu önemli olmadan, ip atlama, yüzme, bisiklet sürmek, yürümek gibi etkinlikler ile beraber gündelik

alışlagelmişlerin içerisinde aktiviteleri ve şahsi bakımlarını, işlerini yeterince yapıyor durumda olması ve kişilerin bundan memnuniyet duyması önem taşımaktadır. Kişilerin ekonomik durumları, yaşam biçimleri, yaşadıkları yer ve mekân, ailevi durumlar gibi faktörler objektif sembol olarak ifade edilebilmektedir (Tüzün ve Eker, 2003).

Sübjektif Semboller: Kişilerin ruhsal yönde iyi olma hali sübjektif sembollerdendir. Bu semboller kişinin yaşam deneyimleri, psikolojik durumlar, duygusal bakımdan iyi olma durumu, hayattan hissettiğin zevk durumlarını değerlendirerek saptama yapar. Ruhsal işaretler bireylerin yaşamını ölçümlemesinde fazla önem arz etmektedir (Tüzün ve Eker, 2003).

Yaşam kalitesinin önemi, kişilerin kendini tanınması, yaşadıkları olayları değerlendirmeleri, hayatlarında denge kurarak haz ve mutluluklarının artması olarak tanımlanabilmektedir. Yaşam kalitesi bu sebeple kişilerin arzuları doğrultusunda hayatını hangi yönde devam ettireceğini saptamaları açısından bir farkındalık oluşturarak bir yol gösterici olmaktadır. Yaşam kalitesi kişilerin ekonomik, sosyo-kültürel ve psikolojik gelişmelerden nasıl etkilendiğinin ortaya konulabilmesi için önemli bir göstergedir (Tüzün ve Eker, 2003).

Yaşadığımız ülkede yaşam kalitesine verilen önemi artıran birden çok neden vardır ancak insan haklarına verilen değer diğerlerinden biraz daha fazla öne çıkmaktadır. Yaşam kalitesi toplumun gelişmişlik düzeyini yükselten ve genel refah seviyesini yükselten bir kavramdır. Bu nedenle sorumluluk yüklenebilen kuruluş ve kurumlar, devlet başta olmak üzere yerel yönetimler, sivil toplum örgütleri ileriye dönük strateji ve politikalar geliştirmelidir. Bu strateji ve politikaları geliştirmek için yaşam kalitesi kavramını dikkatle önemsemek gerekir (Aksungur, 2009).

1.5.6. Yaşam Kalitesi ile İlgili Kavramlar

Yaşam kalitesi ile ilgili kavramlar genel olarak yedi ana başlık altında toplanılmıştır. Bunlar;

1. Fiziksel gereksinimler: Yeme, içme, hava, su ve açlık gibi yaşamsal ihtiyaçlardır.
 2. Güvenlik ihtiyacı: İnsanlar kendilerini güvende hissetmek ve tehlikeden korunmak isterler.
 3. Sevgi ve ait olma hissi: İnsanlar bir topluluğa ait olduklarını hissetmek isterler.
- Aynı zamanda Sevme ve sevmeye ihtiyaç duyarlar

4. Kendine saygı duyma: İnsanlar başkaları tarafından kabul görmek ve tanınmak isterler.
5. Bilme ve tanıma: İnsanların olgu ve olayları anlamlı şekle getirmesidir.
6. Estetik, entelektüel eriş talebi: İnsanlar güzel ve iyi olan her şeyi sevmekte, temel ihtiyaçlarını karşıladıktan sonra estetik ve güzelliğe önem vermektedirler (Boylu ve Paçacıoğlu, 2016).
7. Kendini gerçekleştirme: Kişilerin hedeflerine varmak için ortaya koyduğu tüm gayreti ifade eder (Erden ve Akman, 1996). Yaşam kalitesi kavramı oldukça geniş bir konu olduğundan felsefe ve sağlık gibi konuları da etkilemektedir (Dündar vd., 2006).

Objektif ve sübjektif olarak ikiye ayrılabilen bir kavramdır yaşam kalitesi. Ekonomik durum, cinsiyet, yaş, sağlık gibi değişkenler objektif olgulardır. Yaşamdan duyulan haz ve kişinin psikolojik sağlığı ise sübjektif göstergelerdir (Yavuzçehre ve Torlak, 2006).

Alan yazında yapılan çalışmalarda yaşam kalitesi kavramını sübjektif veya objektif olarak etkileyen faktörlerin varlığı tartışılmaktadır. Sağlık, yaş, kilo ve medeni durum, ekonomik durum, eğitim düzeyi, fiziksel aktiviteye katılma vb. faktörlerin yaşam kalitesine etki eden faktörlerden olduğu kabul edilmiştir (Boylu ve Paçacıoğlu, 2016).

1.5.7. Yaşam Kalitesinin Boyutları

Yaşam kalitesinin global yapısının parçası gereği farklı birçok boyut önerilmiştir. Çok boyutluluk ile öznellik ifadelerinin iki temel parçasına dayanmaktadır. Yaşam kalitesinin çok boyutluluğu, bedensel, fonksiyonel, duygusal, iktisadi, sağlık ve toplumsal mutluluğunda içinde bulunduğu geniş anlam yelpazesinin boyutlarını belirtmektedir. Kişinin yaşamının farklı yönlerine dokunan kapsamlı etki alanları ve yaşam kalitesi boyutları saptanmıştır ve çalışmaları sonucunda yaşam kalitesinin boyutlarını aşağıdaki gibi açıklamıştır (Boylu ve Paçacıoğlu, 2016).

Duygusal ve ruhsal iyi olma: Özgürlük, stresten uzaklık, mutluluk, yaşam sevinci, manevi haz.

Bireylerarası ve sosyal ilişkiler: İçtenlik, dostluk, ortam ile etkileşim, sevgi, aile

İstihdam ve iktisadi refah: Ekonomik durum, mülkiyet, sosyal ekonomik mevki, besin

Bireysel gelişim, uygunluk ve hedefler: Öğrenim, bireysel beceri, amaca ulaşabilme
 Sağlıklı hayat ve istirahat, serbest zaman faaliyetleri dahil bedensel refah: Sağlık, beslenme, istirahat, hareketli yaşam, serbest zaman etkinlikleri, günlük yaşam faaliyetleri
 Toplumsal pozisyon ve toplumsal çevre: Toplumsal ortamda yer edinme, sosyal faaliyet, gönüllü çalışma,

Yaşam kalitesi endeksinin hedefi, toplumların yaşam kalitelerinin sosyo-ekonomik boyutlarını ele alan temel göstergelerinin kullanılabilirliği geliştirmek amacı sağlanır ve bireylerin etkilenmesinde en önemli konularında yorum yapmak bağlı oldukları toplumların yaşam kalitelerini iyi götürmek için medyada tartışmalara katkı sağlanmak için kullanılabilir (Boylu ve Paçacıoğlu, 2016).

Yaşam kalitesinin boyutlarını aşağıdaki gibi açıklanabilir.;

Genel Sağlık: Sağlık, beslenme, istirahat, hareketli yaşam, serbest zaman etkinlikleri, günlük yaşam faaliyetleri,

Sosyal ilişkiler: İçtenlik, dostluk, ortam ile etkileşim, sevgi, aile.

Refah: Ekonomik durum, mülkiyet, sosyal ekonomik mevki, besin.

Duygusal ve Ruhsal: Özgürlük, stresten uzaklık, mutluluk, yaşam sevinci, manevi haz.

Bireysel gelişim: Öğrenim, bireysel beceri, amaca ulaşabilme.

Çevre: Toplumsal ortamda yer edinme, sosyal faaliyet, gönüllü çalışma.

Yaşam kalitesi kavramı, son yıllarda ağırlıklı olarak yabancı literatürde rastladığımız, çok boyutlu, zaman içinde gelişebilen, her bireyin beklentileri ve yaşamları ile yakından ilişkili bir kavramdır. Yaşam kalitesi, en basit anlamıyla, insanların yaşadıkları hayattan duydukları memnuniyettir (WHO, 1995; akt. Tan, 2023). Yaşam kalitesi, bireylerin ve toplumların genel mutluluk ya da esenlik düzeyini tanımlamak için kullanılan karmaşık, çok boyutlu ve dinamik bir kavramdır. Dünya Sağlık Örgütü (WHO, 1995)'e göre yaşam kalitesi, bireyin, içinde bulunduğu kültürel değerleri, amaçları, beklentileri, standartları ve kaygılarıyla ilişkili olarak yaşam içerisindeki yerini algılaması olarak tanımlanmaktadır. Daha geniş anlamda ise bireyin toplumdaki konumundan dolayı yaşam kalitesinden bahsedebiliriz. İnsanın içinde yaşadığı kültürel, manevi ve sosyal değerler bağlamında yaşam kalitesi, insan ve çevre arasındaki etkileşime yansıyan önemli olanakların kullanılma derecesi olarak anlaşılmaktadır (Boylu ve Paçacıoğlu, 2016).

Bireylerin kaliteli bir yaşam sürmelerinin en önemli faktörlerinden biri, özellikle çevresel, sosyal, sağlık ve ekonomik alanlarda olumsuz etkilerin en aza indirileceği bir ortamın yaratılması sayılabilir. Engelleri en aza indirerek, bireyler aktif kalabilir ve genel refahlarını ve yaşam kalitelerini iyileştirebilirler. Buna karşılık, bireylerin çok çeşitli aktif sporlara, rekreatif aktivitelere ve serbest zaman uğraşlarına katılabilmeleri onların yaşam kalitelerini etkileyebilir. Fiziksel, duygusal veya sosyal yönden teşvik edici faaliyetlere katılımın, bireyin yaşam kalitesi üzerinde de etkisi olabilir. Dolayısıyla, bireyler için aktivite katılımı ile yaşam kalitesi arasındaki ilişkiyi anlamak önemlidir (Boylu ve Paçacıoğlu, 2016).

Dündar'a (2006) göre yaşam kalitesi kişinin bulunduğu ortam, kültür ve değerleriyle birlikçe amaçları ilişkin hayattaki rolünü anlamasıdır. Bireyin yaşam kalitesini hayatta belirleyen önemli unsurlardan birinin mutluluk olduğuna değinilse de bunun yanında bireyin inancı, ruh sağlığı gibi çevresi ile ilişkisinin de önemli olduğu söylenebilir (Dündar, 2006).

Yaşam kalitesinin boyutları konusunu her yazar farklı şekilde kaleme almıştır (Evans, 1994) yaşam kalitesinin boyutları konusunu aşağıdaki gibi anlatmıştır:

1. Hoşnutluk: Kişilerin yaşamını, çevresini, ailesini ve işini sevmesinin yaşam kalitesi kavramını etkilediği düşünülmektedir.
2. Yetenekler: İnsanların toplum içerisinde ilişki kurabilme ve problem çözebilme gibi özel ve genel olarak irdelenecek özellikleridir.
3. Kişisel Özelliklerin bir kişinin karakteri ve yeteneği üzerindeki etkisi: Kişilerin algısı ile ilgili olan özelliklerdir.
4. Biososyo fiziksel (Biosociophysical) çevre değişkenleri/olayları: Bireyin içinde yaşamış olduğu çevre yaşam kalitesine doğrudan etki etmektedir. En sonunda da bireyin sosyal çevresi yaşam kalitesinin boyutunu oluşturmaktadır. (Evans vd., 1994).

1.5.8. Yaşam Kalitesinin Ölçümü

Dünya sağlık örgütü tarafından sağlığın tanımı şu şekilde ifade edilmiştir. Sağlık, sadece hasta durumu içerisinde olmama değil, bedensel, psikolojik yönden ve sosyal yönden tam bir şifa halidir diye tanımlanmaktadır (WHO, 1995; akt. Tan, 2023). Yapılan sağlıkla ilgili bu tanımlama hastalık kavramını yani boyut kazandırmıştır.

Bu bağlamda, bireylerin sağlıklarının ölçümünde kullanılmakta olan morbitide ve mortalite yaklaşımı ve beklenen hayat süresinin zamanla sağlıklı olma durumunu değerlendirmede yetersiz kaldığı belirtilmiştir. Sağlık şartlarının alınan hizmetlerin değerlendirilmesinde yaşam kalitesinin ölçülmesinin mecburi bir durum olduğundan bahsedilmiştir. Tıp uzmanları tarafından hasta olarak bahsedilen bir birey de kendini iyi hissetmeyebilir. Sağlık şartlarının ölçmek istediği durum bu iki olguyu da hesaba katmalıdır. Son zamanlarda tartışılmakta olan ana fikirlerden bir tanesi de sağlık konusunda doktorların baktığı birey hakkında ulaştığı netice kadar bireyin kendini ne şekilde hissettiği üzerinedir ve bu bakış açısıyla yola çıktığımız zaman, sağlığın eksi yönünde hastalık durumu, artı yönünde iyi olma hali ve daha geniş bir yaklaşımla yaşam kalitesinin değerlendirmesi bulunur (Fidaner vd., 1999; akt. Eser vd., 2010).

İlk yıllarda yaşam kalitesi sadece hastalara özel olarak düşünülmüştür. Bu nedenle ölçümler sadece kliniklerde yapılmıştır. Çağdaş toplumların gelişmesiyle yaşam kalitesi her alana girmiş ve ölçmede kullanılan birçok ölçek geliştirilmiştir. Yaşam kalitesi ölçekleri, belirli bir hastalık grubuna uygulanan (özgün) ve tüm topluluklara uygulanan (genel) olmak üzere gruplandırılmaktadır. Bu ölçekler fiziksel fonksiyon, ruh sağlığı, sosyal fonksiyon gibi farklı boyutlara ayırarak değerlendirmektedir. Mevcut ölçekler belirli sağlık sorunları olan kişilerde, sağlıklı kişilerde, toplumun genelinde ya da belirli yaş gruplarına özel olarak yaşam kalitesini ölçebilmektedir (Özkara, 2017).

Yaşam kalitesi değerlendirilirken farklı farklı ölçekler kullanılmaktadır. Kullanılan ölçeklerde şu kriterler aranmaktadır; Geçerli, güvenilir, kullanışlı ve çok boyutluluk. Yaşam kalitesi kavramı oldukça geniş bir kavram olduğu için sağlıkla ilgili yaşam kalitesi, sporla ilgili yaşam kalitesi gibi bölüm bölüm ayrılmıştır. Ayrılan her bölümün alt boyutları farklılık göstermektedir. Sağlıkla ilgili yaşam kalitesini değerlendirmek için kullanılan alt boyutlar; hastalığa özgü yaşam kalitesi ve genel yaşam kalitesidir. Bu kadar geniş bir kavramı açıklamak ve boyutlandırmak oldukça güçtür. Dünya Sağlık Örgütü, bu konuda belli bir standart sağlamak için yaşam kalitesi ölçme ve değerlendirme ölçekleri hazırlamaktadır (Gönülateş, 2016).

1.5.9. Yaşam Kalitesinin Değerlendirilmesi

Kişilerin hayat refahı farklı araçlar sayesinde ölçülebilmektedir. Bahsi geçen ölçeklere de değerlendirmeler yapılır.

Ölçeklerde;

1. Fiziksel işlev
2. Toplumsal işlevi
3. Fiziksel rol işlevi
4. Duygusal işlev
5. Mental sağlık fonksiyonu
6. Enerji, ağrı durumu ve yorgunluk fonksiyonu
7. Genel sağlık durumu fonksiyonunu, inceler (Yıldırım vd., 2018).

Ölçme araçlarında bulunması gereken özellikler yaşam kalitesini ölçen ölçeklerde de olmalıdır. Nesnel ve herkes tarafından onaylanmış güvenilirlik ve geçerliğe sahip olması, pek çok boyutu ele alması, aracın işlevsel olması gibi özelliklerdir. Bu özelliklerdeki ölçüm araçları puanlama yaparak yaşam kalitesini ölçmektedir. Ölçeklerde değerlendirilen konular; bedensel işlev, bedensel rol işlevi, duygusal işlev, zihinsel işlev, toplumsal işlev, halsiz olma, acı, genel olarak sağlığın algılanması ve sağlamlıktır. Klinik fenomenleri ve semptomlarını derecelendirmek için gerekli olan klinimetriklerin geliştirilmesi yaşam kalitesinin değerlendirilmesini mümkün kılmıştır. En sık çalışılan yaşam kalitesi boyutları: psikolojik iyilik, fiziksel uygunluk, sosyal ilişkiler ve somatik durumdur. Bahsedilen bu dört boyutun genel olarak yaşam kalitesini tamamlamada yeterli olduğu kabul edilmektedir (Yıldırım vd., 2018).

Çeşitli araştırmalara göre, gerçek yaşam kalitesi seviyesini anket puanları yansıtamamaktadır. Neden olarak, yaşam kalitesi kavramının net, tam bir tanımının yapılamaması ve alan yazında oldukça geniş bir konu olmasıdır. Geniş konu alanıyla yeterli keskinlik ve doğrulukla ölçülememektedir. Yaşam kalitesinin kültüre ve diğer tıbbi olmayan faktörlere, sosyo-ekonomik duruma, özel alana bağlı olduğu öne sürülmüştür. Yaşam kalitesinin değerlendirilmesi yapılırken insan sıhhati için önemli olan ve insan sağlığının önemini belirten çalışmalarda yapılmış olmaktadır. Yaşam kalitesinin değerlendirilmesi ilk defa ekonomi alanında yapılmıştır. Daha sonra sosyal alanda günümüze geldiğindeyse sağlık ve spor alanında incelemeler yapılmıştır (Yıldırım vd., 2018).

Yaşam kalitesi değerlendirilmesi subjektif ve objektif olarak iki başlık altında incelenir ve bedensel olarak tam bir iyilik durumunu ifade eden yaşam kalitesi kavramı objektif, ruhen iyi olmayı ifade eden yaşam kalitesi kavramı, subjektif yaşam kalitesini

tanımlamaktadır (Perim, 2007). Gündelik hareketleri, sosyal sağlık, vücutta hissedilen belirtiler gibi yaşam kalitesini etkileyen alanlar ve bu alanları oluşturan kişisel bakımını yapma, giyinme, evlilik yaşantısı gibi parametrelerin analiz edilmesi ve emisyonel iyilik hali ve ruhsal iyilik halinin de değerlendirilmesi subjektif yaşam kalitesi olarak tanımlanır (Perim, 2007).

Son zamanlarda, bilimsel literatürde, yönetsel kadrolarda, medyada ve günlük hayatta yaşam kalitesi kavramı ile çok sık karşılaşılır. Hayat kalitesi kavramının, genellenebilen temel özelliği, insanın bedensel ve sosyal varoluşunun güvenlik içinde bulunması olarak görülür. Günlük hayatta, yaşam kalitesi çeşitli boyutlarda farklılık gösterir. Yaşamın kişilere, ortamlara, toplumlara ve dönemlere göre farklılaştığını, bu farklılaşmanın yaşama anlam farklılığı kattığı anlamına gelebilir. Değişimler, kalite kavramını ölçülebilir bir boyut olarak görebilmenin olanaklarını sunmaktadır (Perim, 2007).

2. BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmanın modeli, araştırma grubu, verilerin toplanması, veri toplama araçları ve verilerin analizi sürecinde yapılan işlemler hakkında bilgiler yer almaktadır.

2.1. ARAŞTIRMA MODELİ

Lise öğrencilerinin spora yönelik tutumları ve okul yaşam kalite düzeyleri ile çeşitli demografik değişkenler arasındaki ilişkilerin incelenmesini amaçlayan bu çalışmada, betimsel araştırma yöntemi içerisinde sıklıkla kullanılan nicel araştırma desenlerinden ilişkisel tarama (survey) modeli kullanılmıştır. Nicel araştırmalar, sayısal verilerin toplanmasını ve analizini gerektiren çalışmalardır ve değişkenler arasındaki ilişkiler açıklanmaya çalışılır. Yordayıcı ilişkisel araştırmalarda amaç değişkenler arasındaki ilişkileri inceleyerek, değişkenlerin birinden yola çıkarak diğerini yordamaktır (Büyüköztürk vd., 2014). Bu sebeple çalışma nicel araştırma yaklaşımı kapsamında tasarlanmıştır.

2.2. ARAŞTIRMA GRUBU

Araştırmanın evrenini, 2022-2023 eğitim ve öğretim yılında Ardahan İl'inde dört farklı lisede öğrenim gören 510 lise öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmacı tarafından toplanan ölçekler, kontrol edilerek eksik ve hatalı doldurulan 152 tane ölçek değerlendirmeye alınmamıştır. Ulaşılabilen ve dönüt veren, çalışmaya katılmaya gönüllü 156'sı kadın 202'si erkek olmak üzere toplamda 358 lise öğrencisi araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır.

2.3. VERİLERİN TOPLANMASI

Araştırmada veri toplama aracı olarak anket yöntemi uygulanmıştır. Nicel araştırma içerisinde yer alan ilişkisel tarama (survey) yönteminde sıklıkla yararlanılan veri toplama aracı ankettir (Frankfort ve Nachmias; Nachmias, 1996; akt. Özdemir ve Taşçı 1996).

Anketlerin uygulanma aşamasından önce, Ardahan il Milli Eğitim Müdürlüğü'nden uygulama yapmaya ilişkin yasal izinler alınarak örnekleme yer alan lise öğrencilerine ulaştırılmak üzere araştırmacı tarafından kapalı zarflar içerisinde okullara elden dağıtılmıştır. Uygulamada gönüllülük esasına bağlı kalınmıştır.

2.3.1. Veri Toplama Araçları

Araştırmada Lise öğrencilerine, araştırmacı tarafından geliştirilen "Kişisel Bilgi Formu" ve Sarı (2011) tarafından geliştirilen “Lise Yaşam Kalitesi Ölçeği” ve Şentürk (2012) tarafından geliştirilen “Spora Yönelik Tutum Ölçeği” uygulanmıştır. Uygulamalar öncesinde araştırmacı tarafından açıklamalar yapılarak katılımcıların ölçme araçlarında yer alan sorulara içtenlikle cevap verme konusunda motive olmaları sağlanmıştır.

2.3.1.1. Kişisel Bilgi Formu

Uzman kişi görüşü de alınarak araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formunda cinsiyet, gelir durumu, spor türü, ailede spor yapma durumu ve akademik başarı ile ilgili bilgi toplamaya yönelik sorulara yer verilmiştir.

2.3.1.2. Lise Yaşam Kalitesi Ölçeği

Sarı (2011), lise öğrencilerinin okul yaşam kalite algılarını araştırmak için Sarı, Ötünç ve Erceylan (2007)'in gerçekleştirdikleri Liselerde Yaşam Kalitesi Ölçeği'nin geçerlik ve güvenirliğini yeniden tespit etmek amacıyla “lise yaşam ölçeği”ni geliştirmiştir. Geliştirilen “lise yaşam kalitesi” ölçeği 5’li likert tipinde 35 madde ve 7 faktörlü “(Öğretmenler”, “Okula yönelik olumlu duygular”, “Statü”, “Okul yöneticileri”, “Okula yönelik olumsuz duygular”, “Öğrenciler” ve “Sosyal etkinlikler)” bir yapıdadır. Toplam varyansın %60.59’unu açıklayan bu yedi boyuta ilişkin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayıları sırasıyla. 86, .85, .78, .81, .82, .70 ve .68’dir. Analizlerinden elde edilen değerlere bakılarak, Lise Yaşam Kalitesi Ölçeği’nin, liselerdeki yaşam kalitesinin öğrenci algılarına göre ölçülmesinde kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir araç olduğu söylenebilir (Sarı, 2011).

2.3.1.3. Spora Yönelik Tutum Ölçeği

Şentürk (2012) genel liselerde öğrenim gören lise öğrencilerinin spor alışkanlıklarını incelemek amacıyla “spora yönelik tutum” ölçeğini geliştirmiştir. Şentürk (2012), okul yarışmalarına devam eden 95 lise öğrencisi ile görüşerek 53 maddelik ölçek oluşturmuştur. 25 maddeden oluşan ve toplam değişkenliğin %60.6’sını açıklayan üç faktörlü bir yapı ($\alpha=0.972$) ortaya koymuştur. Birinci faktör “spora ilgi duyma” ($\alpha=0.972$), ikinci faktör “sporla yaşama” ($\alpha=0.983$) ve üçüncü faktör ise “aktif spor yapma” ($\alpha=0.954$) olarak tanımlanmıştır. Ölçeğin toplam puan ile alt faktörlerde iç tutarlığa, ayrıca test tekrar test güvenirliğine sahip olduğu belirlenmiştir. Geçerlik çalışması, ilgili ölçek kullanılarak birbirinden farklı olduğu düşünülen birey ve grupların spora yönelik tutumlarını birbirinden ayırt ettiğini göstermektedir. Sonuç olarak, araştırmacı tarafından “Spora Yönelik Tutum Ölçeği” (SYTÖ) olarak isimlendirilen ölçeğin beden eğitimi ve spor alanında kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir araç olduğu tespit edilmiştir (Şentürk, 2012).

2.3.2. Verilerin Analizi

Anketlerin uygulanması sonucunda elde edilen veriler, SPSS (Statistical Package for Social Sciences) 25.0 paket programında analiz edilmek için bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Elde edilen verilerin istatistik analizi olarak öncelikle normallik testi uygulanmıştır. Bağımsız değişkenler ile t-testi ve niceliksel verileri karşılaştırmada Tek Yönlü MANOVA Analizi, Pearson momentler çarpımı korelasyonu, çoklu regresyon analizi yapılmış ve istatistikî anlamda $P<0.05$ anlamlılık düzeyi belirlenmiştir. Farklılığa neden olan grupların belirlenmesinde ise Post-Hoc Testlerin-den biri olan Tukey testi kullanılmıştır.

3. BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde, araştırmanın amacı doğrultusunda belirlenen problem ve alt problemlere ilişkin elde edilen sonuçlar tablolştırılmış ve araştırma grubu ile ilgili tanımlayıcı bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Spora Yönelik Tutum ve Yaşam Kalitesi Ölçeklerinden Aldıkları Puanların Çarpıklık ile Basıklık Katsayıları

Ölçek	Alt boyut	Çarpıklık Katsayısı		Basıklık Katsayısı	
		Katsayı değeri	Standart hata	Katsayı değeri	Standart hata
Spora Yönelik Tutum Ölçeği	Spora ilgi duyma	1,038	0,129	1,459	0,257
	Sporla yaşama	-0,503	0,129	-0,287	0,257
	Aktif spor yapma	0,423	0,129	-1,780	0,257
Yaşam Kalitesi Ölçeği	Öğretmenler	-0,343	0,129	-1,464	0,257
	Okula yönelik olumlu duygular	-0,311	0,129	-1,463	0,257
	Statü	0,365	0,129	-1,502	0,257
	Okul yöneticileri	0,345	0,129	-1,507	0,257
	Okula yönelik olumsuz duygular	-0,122	0,129	-0,687	0,257
	Öğrenciler	0,534	0,129	0,389	0,257
	Sosyal etkinlikler	0,094	0,129	-0,744	0,257

Tablo 1'deki sonuçlara göre veri setinin [-2 ve +2] aralığında değer aldığı ve parametrik testler için uygun olduğuna karar verilmiştir (George ve Mallery, 2019).

Tablo 2. Katılımcıların Spora Yönelik Tutum ve Lise Yaşam Kalitesi Düzeyleri

Ölçek	Alt Boyut	n	En düşük değer	En yüksek değer	$\bar{X}$	Ss
Spora Yönelik Tutum Ölçeği	Spora ilgi duyma	358	2,55	2,91	2,68	0,71
	Sporla yaşama	358	1,00	2,71	1,96	0,47
	Aktif spor yapma	358	1,33	1,83	1,46	0,16
Toplam		358	1,89	2,36	2,14	0,13
Yaşam Kalitesi Ölçeği	Öğretmenler	358	1,33	3,50	2,40	0,68
	Okula yönelik olumlu duygular	358	1,00	4,00	2,21	0,87
	Statü	358	1,00	3,20	2,18	0,84
	Okul yöneticileri	358	1,00	3,60	2,19	0,85

Okula yönelik olumsuz duygular	358	3,00	4,75	3,90	0,38
Öğrenciler	358	2,67	5,00	3,73	0,45
Sosyal etkinlikler	358	2,25	4,00	3,15	0,39
Toplam	358	1,23	3,14	2,24	0,55

Tablo 2'e göre öğrencilerin spora yönelik tutum düzeylerine bakıldığında, spora ilgi duyma ($2,68 \pm 0,71$) alt boyutunda orta düzeyde; sporla yaşama ($1,96 \pm 0,47$), aktif spor yapma ($1,46 \pm 0,16$) alt boyutlarında ve toplamda ($2,13 \pm 0,14$) düşük düzeyde olduğu görülmektedir. Bu bağlamda öğrencilerin spora yönelik tutumlarının düşük düzeyde olduğu ifade edilebilir.

Öğrencilerin yaşam kalitesi düzeylerine bakıldığında, öğretmenler ($2,40 \pm 0,68$), okula yönelik olumlu duygular ($2,21 \pm 0,87$), statü ($2,18 \pm 0,84$), okul yöneticileri ($2,19 \pm 0,85$), sosyal etkinlikler ($3,15 \pm 0,39$) alt boyutlarında ve toplamda ($2,24 \pm 0,55$) düşük düzeyde olduğu; okula yönelik olumsuz duygular ($3,90 \pm 0,38$) ve öğrenciler ($3,73 \pm 0,45$) alt boyutlarında orta düzeyde olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Katılımcıların Cinsiyet Değişkenine Göre Spora Yönelik Tutum Alt Boyutları ile İlgili T Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
Spora İlgi Duyma	Kadın	156	2,6935	,04408	1,056	,292
	Erkek	202	2,6854	,08702		
Sporla Yaşama	Kadın	156	2,1255	,49603	6,097	,000*
	Erkek	202	1,8324	,41288		
Aktif Spor Yapma	Kadın	156	1,6432	,09168	48,053	,000*
	Erkek	202	1,3333	,00000		

Tablo 3'e bakıldığında, spora yönelik tutum alt boyutlarından olan spora ilgi duyma ($t=1,056, p<0.05$), sporla yaşama ($t=6,097, p<0.05$) ve aktif spor yapma ($t=48,053, p<0.05$), ile cinsiyet değişkeni açısından anlamlı farklılıklar vardır. Buna göre spora ilgi duyma alt boyutunda kadın katılımcıların ($X=2,6935$) Spora yönelik tutumlarının erkek katılımcılardan ($X=2,6854$) anlamlı düzeyde yüksek olduğu, sporla yaşama alt boyutunda, kadın katılımcıların ($X=2,1255$) Spora yönelik tutumlarının erkek katılımcılardan ($X=1,8324$) anlamlı düzeyde yüksek olduğu, aktif spor yapma alt boyutunda ise kadın katılımcıların ($X=2,6935$) Spora yönelik tutumlarının erkek katılımcılardan ($X=2,6854$) anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4. Katılımcıların Cinsiyet Değişkenine Göre Yaşam Kalitesi Alt Boyutları ile İlgili T Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
Öğretmenler	Kadın	156	2,5321	,70409	3,217	,001*
	Erkek	202	2,2995	,65734		
Okula Yönelik Olumlu Duygular	Kadın	156	2,4179	,89338	3,979	,000*
	Erkek	202	2,0535	,83214		
Statü	Kadın	156	2,3500	,83862	3,332	,001*
	Erkek	202	2,0535	,83214		
Okul Yöneticileri	Kadın	156	2,3795	,86485	3,669	,000*
	Erkek	202	2,0495	,82711		
Okula Yönelik Olumsuz Duygular	Kadın	156	3,8494	,29741	-2,487	,013*
	Erkek	202	3,9505	,43555		
Öğrenciler	Kadın	156	3,6079	,39295	-4,707	,000*
	Erkek	202	3,8375	,50164		
Sosyal Etkinlikler	Kadın	156	3,1699	,34895	,764	,445
	Erkek	202	3,1374	,43337		

Tablo 4'e bakıldığında, yaşam kalitesi alt boyutlarından olan öğretmenler ($t=3,217, p<0.05$), okula yönelik olumlu duygular ($t=3,979, p<0.05$) statü ($t=3,332, p<0.05$) okul yöneticileri ($t=3,669, p<0.05$) okula yönelik olumsuz duygular ($t=-2,487, p<0.05$) ve öğrenciler ($t=-4,707, p<0.05$) ile cinsiyet değişkeni açısından anlamlı farklılıklar vardır. Sosyal etkinlikler ($t=,764, p>0.05$) alt boyutunda ise cinsiyet değişkeni açısından anlamlı farklılık tespit edilmemiştir.

Buna göre öğretmenler alt boyutunda kadın katılımcıların ($X=2,5321$) yaşam kalite düzeylerinin erkek katılımcılardan ($X=2,2995$) anlamlı düzeyde yüksek olduğu, okula yönelik olumlu duygular alt boyutunda, kadın katılımcıların ($X=2,4179$) yaşam kalite düzeylerinin erkek katılımcılardan ($X=2,0535$) anlamlı düzeyde yüksek olduğu, statü alt boyutunda kadın katılımcıların ($X=2,3500$) yaşam kalite düzeylerinin erkek katılımcılardan ($X=2,0535$) anlamlı düzeyde yüksek olduğu, okul yöneticileri alt boyutunda kadın katılımcıların ($X=2,3795$) yaşam kalite düzeylerinin erkek katılımcılardan ($X=2,0495$) anlamlı düzeyde yüksek olduğu, okula yönelik olumsuz duygular alt boyutunda erkek katılımcıların ($X=3,9505$) yaşam kalite düzeylerinin kadın katılımcılardan ($X=3,8494$) anlamlı düzeyde yüksek olduğu, öğrenciler alt boyutunda ise erkek katılımcıların ($X=3,8375$) yaşam kalite düzeylerinin kadın katılımcılardan ($X=3,6079$) anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 5. Katılımcıların Ailede Spor Yapma Durumlarına Göre Spora Yönelik Tutum Alt Boyutları ile İlgili T Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
Spora İlgi Duyma	Evet	231	2,6753	,05767	-5,011	,000*
	Hayır	127	2,7137	,08653		
Sporla Yaşama	Evet	231	2,0204	,45608	3,297	,001*
	Hayır	127	1,8504	,48591		
Aktif Spor Yapma	Evet	231	1,4921	,16900	3,728	,000*
	Hayır	127	1,4252	,14953		

Tablo 5'e bakıldığında, spora yönelik tutum alt boyutlarından olan spora ilgi duyma ($t = -5,011$, $p < 0.05$), sporla yaşama ($t = 3,297$, $p < 0.05$) ve aktif spor yapma ($t = 3,728$, $p < 0.05$) ile ailede spor yapma değişkeni açısından anlamlı farklılıklar vardır. Buna göre spora ilgi duyma alt boyutunda ailede spor yapmayan katılımcıların ($X = 2,7137$) Spora yönelik tutumlarının ailede spor yapan katılımcılardan ($X = 2,6753$) anlamlı düzeyde yüksek olduğu, sporla yaşama alt boyutunda, ailede spor yapan katılımcıların ($X = 2,0204$) Spora yönelik tutumlarının ailede spor yapmayan katılımcılardan ($X = 1,8504$) anlamlı düzeyde yüksek olduğu, aktif spor yapma alt boyutunda ise ailede spor yapan katılımcıların ($X = 2,6935$) Spora yönelik tutumlarının ailede spor yapmayan katılımcılardan ($X = 2,6854$) anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 6. Katılımcıların Ailede Spor Yapma Durumlarına Göre Yaşam Kalitesi Alt Boyutları ile İlgili T Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
Öğretmenler	Evet	231	2,4012	,69381	,012	,991
	Hayır	127	2,4003	,67692		
Okula Yönelik Olumlu Duygular	Evet	231	2,1810	,86777	-,912	,363
	Hayır	127	2,2693	,89421		
Statü	Evet	231	2,1810	,86777	-,052	,959
	Hayır	127	2,1858	,81032		
Okul Yöneticileri	Evet	231	2,1835	,87053	-,289	,772
	Hayır	127	2,2110	,83886		
Okula Yönelik Olumsuz Duygular	Evet	231	3,8290	,36038	-5,334	,000*
	Hayır	127	4,0472	,38798		
Öğrenciler	Evet	231	3,7280	,49876	-,511	,610
	Hayır	127	3,7546	,41671		
Sosyal Etkinlikler	Evet	231	3,1082	,35688	-2,799	,005*
	Hayır	127	3,2303	,45601		

Tablo 6'ya bakıldığında, yaşam kalitesi alt boyutlarından olan Okula yönelik olumsuz duygular ($t=-5,334$, $p<0.05$) ve Sosyal etkinlikler ($t=-2,799$, $p<0.05$) alt boyutu ile ailede spor yapma değişkeni açısından anlamlı farklılıklar vardır. Öğretmenler ($t=,012$, $p>0.05$), okula yönelik olumlu duygular ($t=,012$, $p>0.05$), statü ($t=-,052$, $p>0.05$), okul yöneticileri ($t=-,289$, $p>0.05$) ve öğrenciler ($t=-,511$, $p<0.05$) alt boyutlarında ise ailede spor yapma değişkeni açısından anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Buna göre okula yönelik olumsuz duygular alt boyutunda ailede spor yapmayan katılımcıların ($X=4,0472$) yaşam kalite düzeylerinin ailede spor yapan katılımcılardan ($X=3,8290$) anlamlı düzeyde yüksek olduğu, sosyal etkinlikler alt boyutunda ise ailede spor yapmayan katılımcıların ($X=3,2303$) yaşam kalite düzeylerinin ailede spor yapan katılımcılardan ($X=3,1082$) anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlenmiştir

Tablo 7. Katılımcıların Yaptıkları Spor Türü Değişkenine Göre Spora Yönelik Tutum Alt Boyutları ile İlgili Manova Sonuçları

Alt Boyutlar	Spor Türü	N	$\bar{X}$	Ss	Sd	F	P	Tukey
Spora İlgi Duyma	Bireysel spor	118	2,6741	,04499	2355357	51,846	,000*	Takım>bireysel>yapmıyor
	Takım sporu	101	2,7426	,08914				
	Yapmıyor	139	2,6625	,05276				
	Total	358	2,6889	,07158				
Sporla Yaşama	Bireysel spor	118	1,9806	,51859	2355357	37,611	,000*	Yapmıyor>bireysel>takım
	Takım sporu	101	1,6676	,41162				
	Yapmıyor	139	2,1552	,35682				
	Total	358	1,9601	,47326				
Aktif Spor Yapma	Bireysel spor	118	1,6017	,13261	2355357	121,922	,000*	Bireysel>yapmıyor>takım
	Takım sporu	101	1,3333	,00000				
	Yapmıyor	139	1,4532	,16427				
	Total	358	1,4683	,16528				

Tablo 7 incelendiğinde katılımcıların, spora yönelik tutum alt boyutlarının spor türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. [Wilks Lambda (λ) =,318; $F(2, 355) = 91,066$ $p < 0,05$]. Spora ilgi duyma [$F(2,355) = 51,846$; $p < 0,05$], sporla yaşama [$F(2,355) = 37,611$; $p < 0,05$] ve aktif spor yapma [$F(2,355) = 121,922$; $p < 0,05$] alt boyutlarında puanların anlamlı farklılaştığı belirlenmiştir.

Tablo 8. Katılımcıların Yaptıkları Spor Türü Değişkenine Göre Yaşam Kalitesi Alt Boyutları ile İlgili Manova Sonuçları

Alt Boyutlar	Spor Türü	N	$\bar{X}$	Ss	Sd	F	P	Tukey
Öğretmenler	Bireysel spor	118	2,5480	,65485	2	13,560	,000*	Bireysel> takım> yapmıyor
	Takım sporu	101	2,5446	,62178	355			
	Yapmıyor	139	2,1715	,70022	357			
	Total	358	2,4008	,68692				
Okula yönelik olumlu duygular	Bireysel spor	118	2,4678	,86300	2	17,731	,000*	Bireysel> takım> yapmıyor
	Takım sporu	101	2,3644	,81457	355			
	Yapmıyor	139	1,8849	,83474	357			
	Total	358	2,2123	,87701				
Statü	Bireysel spor	118	2,3780	,79131	2	14,561	,000*	Bireysel> takım> yapmıyor
	Takım sporu	101	2,3564	,80727	355			
	Yapmıyor	139	1,8906	,84312	357			
	Total	358	2,1827	,84670				
Okula yönelik olumsuz duygular	Bireysel spor	118	2,4169	,82631	2	16,050	,000*	Bireysel> takım> yapmıyor
	Takım sporu	101	2,3564	,80727	355			
	Yapmıyor	139	1,8849	,83474	357			
	Total	358	2,1933	,85835				
Öğrenciler								
Okula yönelik olumsuz duygular Sosyal etkinlikler	Bireysel spor	118	3,7648	,30713	2	13,504	,000*	Takım> yapmıyor> bireysel
	Takım sporu	101	4,0099	,48337	355			
	Yapmıyor	139	3,9514	,32537	357			
	Total	358	3,9064	,38436				
	Bireysel spor	118	3,5989	,46799	2	29,817	,000*	Takım> yapmıyor> bireysel
	Takım sporu	101	4,0198	,53504	355			
	Yapmıyor	139	3,6499	,31296	357			
	Total	358	3,7374	,47086				
	Bireysel spor	118	3,1907	,35458	2	8,786	,000*	Yapmıyor> bireysel> takım
	Takım sporu	101	3,0149	,43563	355			
	Yapmıyor	139	3,2176	,38405	357			
	Total	358	3,1515	,39859				

Tablo 8 incelendiğinde katılımcıların, yaşam kalitesi alt boyutlarının spor türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. [Wilks Lambda (λ) =,507; $F(2, 355) = 20,175$ $p < 0,05$]. Öğretmenler [$F(2,355) = 13,560$; $p < 0,05$], Okula yönelik olumlu

duygular [$F_{(2,355)} = 17,731$; $p < 0,05$] Statü [$F_{(2,355)} = 14,561$; $p < 0,05$] Okul yöneticileri [$F_{(2,355)} = 16,050$; $p < 0,05$]

Okula yönelik olumsuz duygular [$F_{(2,355)} = 13,504$; $p < 0,05$] Öğrenciler [$F_{(2,355)} = 29,817$; $p < 0,05$] Sosyal etkinlikler [$F_{(2,355)} = 8,786$; $p < 0,05$] alt boyutlarında puanların anlamlı farklılaştığı belirlenmiştir

Tablo 9. Katılımcıların Gelir Durumu Değişkenine Göre Spora Yönelik Tutum Alt Boyutları ile İlgili Manova Sonuçları

Alt Boyutlar	Gelir durumu	N	$\bar{X}$	Ss	Sd	F	P	Tukey
Spora İlgi Duyma	Kötü	70	2,624 7	,0306 5	2 355 357	43,907	,000*	Orta>iyi > kötü
	Orta	150	2,707 9	,0884 9				
	İyi	138	2,700 9	,0414 0				
	Total	358	2,688 9	,0715 8				
Sporla Yaşama	Kötü	70	1,953 1	,3629 7	2 355 357	26,714	,000*	İyi>kötü > orta
	Orta	150	1,779 0	,3991 5				
	İyi	138	2,160 5	,5173 7				
	Total	358	1,960 1	,4732 6				
Aktif Spor Yapma	Kötü	70	1,333 3	,0000 0	2 355 357	2314,09 7	,000*	İyi>orta > kötü
	Orta	150	1,346 7	,0655 4				
	İyi	138	1,669 1	,0199 9				
	Total	358	1,468 3	,1652 8				

Tablo 9 incelendiğinde katılımcıların, spora yönelik tutum alt boyutlarının gelir durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. [Wilks Lambda (λ) = ,056; $F(2, 355) = 3 79,846$ $p < 0,05$]. Spora ilgi duyma [$F_{(2,355)} = 43,907$; $p < 0,05$], sporla yaşama [$F_{(2,355)} = 26,714$; $p < 0,05$] ve aktif spor yapma [$F_{(2,355)} = 2314,097$; $p < 0,05$] alt boyutlarında puanların anlamlı farklılaştığı belirlenmiştir.

Tablo 10. Katılımcıların Gelir Durumu Değişkenine Göre Yaşam Kalitesi Alt Boyutları ile İlgili Manova Sonuçları

Alt Boyutlar	Spor Türü	N	$\bar{X}$	Ss	Sd	F	P	Tukey
Öğretmenler	Kötü	70	2,1238	,67309	2 355 357	12,072	,000*	İyi>orta>kötü
	Orta	150	2,3544	,60826				
	İyi	138	2,5918	,72160				
	Total	358	2,4008	,68692				
Okula yönelik olumlu duygular	Kötü	70	1,7857	,81459	2 355 357	16,675	,000*	İyi>orta>kötü
	Orta	150	2,1587	,77279				
	İyi	138	2,4870	,92111				
	Total	358	2,2123	,87701				
Statü	Kötü	70	1,7971	,83301	2 355 357	13,167	,000*	İyi>orta>kötü
	Orta	150	2,1533	,76620				
	İyi	138	2,4101	,86668				
	Total	358	2,1827	,84670				
Okul yöneticileri	Kötü	70	1,7857	,81459	2 355 357	15,008	,000*	İyi>orta>kötü
	Orta	150	2,1533	,76620				
	İyi	138	2,4435	,89304				
	Total	358	2,1933	,85835				
Okula yönelik olumsuz duygular	Kötü	70	4,0286	,33118	2 355 357	4,482	,012*	Kötü>orta>iyi
	Orta	150	3,8783	,46319				
	İyi	138	3,8750	,29480				
	Total	358	3,9064	,38436				
Öğrenciler	Kötü	70	3,6405	,29846	2 355 357	28,569	,000*	Orta>kötü>iyi
	Orta	150	3,9411	,52283				
	İyi	138	3,5652	,39432				
	Total	358	3,7374	,47086				
Sosyal etkinlikler	Kötü	70	3,2893	,45372	2 355 357	12,175	,000*	Kötü>iyi>orta
	Orta	150	3,0383	,38287				
	İyi	138	3,2047	,35257				
	Total	358	3,1515	,39859				

Tablo 10 incelendiğinde katılımcıların, yaşam kalitesi alt boyutlarının gelir durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. [Wilks Lambda (λ) =,539; $F(2, 355) = 18,036$ $p < 0,05$]. Öğretmenler [$F(2,355) = 12,072$; $p < 0,05$], Okula yönelik olumlu duygular [$F(2,355) = 16,675$; $p < 0,05$] Statü [$F(2,355) = 13,167$; $p < 0,05$] Okul yöneticileri [$F(2,355) = 15,008$; $p < 0,05$] Okula yönelik olumsuz duygular [$F(2,355) = 4,482$; $p < 0,05$] Öğrenciler [$F(2,355) = 28,569$; $p < 0,05$] Sosyal etkinlikler [$F(2,355) = 12,175$; $p < 0,05$] alt boyutlarında puanların anlamlı farklılaştığı belirlenmiştir.

Tablo 11. Katılımcıların Akademik Başarı Durum Değişkenine Göre Spora Yönelik Tutum Alt Boyutları ile İlgili Manova Sonuçları

Alt Boyutlar	Gelir Durumu	N	$\bar{X}$	Ss	Sd	F	P	Tukey
Spora İlgili Duyma	Düşük	51	2,727 3	,0000 0	2 355 357	73,665	,000*	Düşük> yüksek > orta
	Orta	102	2,628 3	,0259 1				
	Yüksek	205	2,709 5	,0774 8				
	Total	358	2,688 9	,0715 8				
Sporla Yaşama	Düşük	51	1,888 0	,6429 0	2 355 357	1,420	,243	Orta> yüksek > düşük
	Orta	102	2,018 2	,3421 4				
	Yüksek	205	1,949 1	,4791 6				
	Total	358	1,960 1	,4732 6				
Aktif Spor Yapma	Düşük	51	1,673 2	,0326 7	2 355 357	126,24 9	,000*	Düşük> yüksek > orta
	Orta	102	1,333 3	,0000 0				
	Yüksek	205	1,484 6	,1663 6				
	Total	358	1,468 3	,1652 8				

Tablo 11 incelendiğinde katılımcıların, spora yönelik tutum alt boyutlarının akademik başarı durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. [Wilks Lambda (λ) =,0327; $F(2, 355) = 88,029$ $p < 0,05$]. Spora ilgi duyma [$F_{(2,355)} = 73,665$; $p < 0,05$], ve aktif spor yapma [$F_{(2,355)} = 126,249$; $p < 0,05$] alt boyutlarında puanların anlamlı farklılaştığı belirlenmiştir. Sporla yaşama [$F_{(2,355)} = 1,420$; $p < 0,05$] alt boyutunda ise anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

Tablo 12. Katılımcıların Akademik Başarı Durum Değişkenine Göre Yaşam Kalitesi Alt Boyutları ile İlgili Manova Sonuçları

Alt Boyutlar	Spor Türü	N	$\bar{X}$	Ss	Sd	F	P	Tukey
Öğretmenler	Düşük	51	1,9510	,75225	2 355 357	24,915	,000*	Yüksek> orta> düşük
	Orta	102	2,2369	,63125				
	Yüksek	205	2,5943	,62299				
	Total	358	2,4008	,68692				
Okula yönelik olumlu duygular	Düşük	51	1,7725	1,11858	2 355 357	18,477	,000*	Yüksek> orta> düşük
	Orta	102	1,9784	,78798				
	Yüksek	205	2,4380	,77783				
	Total	358	2,2123	,87701				
Statü	Düşük	51	1,5647	,80866	2 355 357	30,093	,000*	Yüksek> orta> düşük
	Orta	102	1,9784	,78798				
	Yüksek	205	2,4380	,77783				
	Total	358	2,1827	,84670				
Okul yöneticileri	Düşük	51	1,6431	,94684	2 355 357	25,528	,000*	Yüksek> orta> düşük
	Orta	102	1,9706	,77659				
	Yüksek	205	2,4410	,78032				
	Total	358	2,1933	,85835				
Okula yönelik olumsuz duygular	Düşük	51	3,9167	,25331	2 355 357	6,467	,002*	Orta> düşük> yüksek
	Orta	102	4,0147	,38829				
	Yüksek	205	3,8500	,39883				
	Total	358	3,9064	,38436				
Öğrenciler	Düşük	51	3,6863	,27416	2 355 357	13,263	,000*	Yüksek> düşük> orta
	Orta	102	3,5588	,29726				
	Yüksek	205	3,8390	,54667				
	Total	358	3,7374	,47086				
Sosyal etkinlikler	Düşük	51	3,1373	,42224	2 355 357	2,353	,097	Orta> düşük> yüksek
	Orta	102	3,2230	,41908				
	Yüksek	205	3,1195	,37912				
	Total	358	3,1515	,39859				

Tablo 12 incelendiğinde katılımcıların, yaşam kalitesi alt boyutlarının akademik başarı durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. [Wilks Lambda (λ) =,393; $F(2, 355) = 29,707$ $p < 0,05$]. Öğretmenler [$F(2,355) = 24,915$; $p < 0,05$], Okula yönelik olumlu duygular [$F(2,355) = 18,477$; $p < 0,05$] Statü [$F(2,355) = 30,093$; $p < 0,05$] Okul yöneticileri [$F(2,355) = 25,528$; $p < 0,05$] Okula yönelik olumsuz duygular [$F(2,355) = 6,467$; $p < 0,05$] Öğrenciler [$F(2,355) = 13,263$; $p < 0,05$] Sosyal etkinlikler [$F(2,355) = 2,353$; $p < 0,05$] alt boyutlarında puanların anlamlı farklılaştığı belirlenmiştir.

Tablo 13. Katılımcıların Spora Yönelik Tutum ve Yaşam Kalitesi Düzeyleri Arasındaki İlişki

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1. Spora ilgi duyma	1									
2. Sporla yaşama	-0,16**	1								
3. Aktif spor yapma	0,11*	0,33**	1							
4. Öğretmenler	0,11*	0,07	0,20**	1						
5. Okula yönelik olumlu duygular	0,12*	0,05	0,23**	0,98**	1					
6. Statü	0,10*	0,12*	0,19**	0,98**	0,98**	1				
7. Okul yöneticileri	0,11*	0,09	0,21**	0,98**	0,99**	0,99**	1			
8. Okula yönelik olumsuz duygular	0,38**	-0,05	-0,07	0,04	0,03	0,03	0,02	1		
9. Öğrenciler	0,34**	-0,53**	-0,28**	-0,21**	-0,23**	-0,25**	-0,24**	0,11*	1	
10. Sosyal etkinlikler	0,04	0,04	0,08	0,38**	0,42**	0,40**	0,41**	0,11*	0,00	1

*p<0,05, **p<0,01

Tablo 13'te öğrencilerin spora yönelik tutum ve yaşam kalitesi düzeyleri arasındaki ilişkiye bakıldığında, spora ilgi duyma ile öğretmenler ($r= 0,11$, $p<0,01$), okula yönelik olumlu duygular ($r= 0,12$, $p<0,01$), statü ($r= 0,10$, $p<0,01$), okul yöneticileri ($r= 0,11$, $p<0,01$), okula yönelik olumsuz duygular ($r= 0,38$, $p<0,05$), öğrenciler ($r= 0,34$, $p<0,05$) arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu; sporla yaşam ile statü ($r= 0,12$, $p<0,01$) arasında pozitif yönlü, öğrenciler ($r= -0,53$, $p<0,05$) arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu; aktif spor yapma ile öğretmenler ($r= 0,20$, $p<0,05$), okula yönelik olumlu duygular ($r= 0,23$, $p<0,05$), statü ($r= 0,19$, $p<0,05$), okul yöneticileri ($r= 0,21$, $p<0,05$) arasında pozitif yönlü, öğrenciler ($r= -0,28$, $p<0,05$) arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Dolayısıyla öğrencilerin spora ilgi duyma tutumları arttıkça öğretmenlere, okula yönelik olumlu duygulara, statüye, okul yöneticilerine, okula yönelik olumsuz duygulara ve öğrencilere yönelik davranışlarının arttığı; sporla yaşama tutumları arttıkça statüye yönelik davranışlarının arttığı fakat öğrencilere yönelik davranışlarının azaldığı; aktif spor yapma tutumlarının arttıkça öğretmenlere, okula yönelik olumlu duygulara, statüye ve okul yöneticilerine yönelik davranışlarının arttığı fakat öğrencilere yönelik davranışlarının azaldığı ifade edilebilir.

Tablo 14. Yaşam Kalitesinin Spora Yönelik Tutumu Yordama Düzeyi

	Alt boyutlar	β	Standart Hata	B	t	p
Spora yönelik tutum	Constant	2.507	0,091		27,510	0,000
	Öğretmenler	-0,110	0,054	-0,566	-2,053	0,041*
	Okula Yönelik Olumlu Duygular	-0,204	0,054	-1,339	-3,769	0,000*
	Statü	0,249	0,069	1,578	3,607	0,000*
	Okul Yöneticileri	0,055	0,085	0,353	0,651	0,511
	Okula Yönelik Olumsuz Duygular	0,024	0,016	0,068	1,496	0,135
	Öğrenciler	-0,121	0,014	-0,426	-8,877	0,000*
	Sosyal Etkinlikler	0,016	0,017	0,048	0,940	0,348

p<.01

Tablo 14'e göre, öğrencilerin yaşam kalitesinin spora yönelik tutumu yordama düzeyi denklemi anlamlıdır. Öğretmenler, okula yönelik olumlu duygular, statü, okul yöneticileri, okula yönelik olumsuz duygular ve öğrenciler spora yönelik tutumun % 29,6'sını açıklamaktadır ($R=0,544$; $R^2=0,296$; $F(7,350)= 21,026$, $p<.01$). Yapılan regresyon analizi sonucunda, spora yönelik tutum ile öğretmenler ($\beta= -0,110$, $p<.01$), okula yönelik olumlu duygular ($\beta= -0,204$, $p<.01$) ve öğrenciler ($\beta= -0,121$, $p<.01$) arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki, statü ile ($\beta= 0,249$, $p<.01$) pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla, okul yöneticileri, okula yönelik olumsuz duygular ve sosyal etkinliklerin spora yönelik tutumun anlamlı bir yordayıcısı olmadığı ifade edilebilir. Analiz sonucu olarak, öğrencilerin spora yönelik tutumları arttıkça öğretmenlere, okula yönelik olumlu duygulara ve öğrencilere yönelik davranışlarının azaldığı, statüye yönelik davranışlarının ise arttığı belirtilebilir.

SONUÇ

Bu bölümde, araştırma sorularının analizi sonucunda elde edilen bulguların, alan yazındaki çalışmalar dikkate alınarak karşılaştırılıp nedenleri tartışılmıştır.

Yapılan analiz sonucuna göre araştırmaya katılan lise öğrencilerinin cinsiyet değişkenine göre, spora yönelik tutum alt boyutlarından olan spora ilgi duyma, sporla yaşama ve aktif spor yapma düzeylerinde anlamlı bir farkın olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca kadın lise öğrencilerinin spora ilgi duyma, sporla yaşama ve aktif spor yapma puan ortalamalarının erkek lise öğrencilerinin puan ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo 3). Buna göre araştırma sonuçları, kadın lise öğrencilerinin erkek lise öğrencilerinden daha çok spora ilgi duyduğu ve aktif spor yaptığı söylenilebilir. Literatür incelendiğinde spora yönelik tutum alt boyutları ile cinsiyet değişkeni arasındaki farka ilişkin incelenen çalışmaların farklı bulgular ile sonuçlandığı görülmektedir.

Varol (2017) “üniversite öğrencilerinin spora yönelik tutumları ve kadınların spor etkinliklerine katılımlarına dair görüşlerinin incelenmesi” adlı çalışmasında erkek öğrencilerin spora yönelik tutumları, kız öğrencilerin spora yönelik tutumlarından yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Öğrencilerin cinsiyet ve Spora yönelik tutumları arasındaki farkı inceleyen Türkmen vd., (2016) bu farklılığın erkek öğrencilerin kadın öğrencilere oranla daha yüksek tutum gösterdiğini tespit etmiştir. Tomik vd., (2012) ve Kangalgil vd., (2006) yaptıkları çalışmada lise öğrencilerinin, beden eğitimi ve spora yönelik tutum puan ortalamalarının yüksek ve erkek öğrencilerin tutum puanlarının kız öğrencilere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Yayla (2022)’ de yaptığı araştırmada kadınların spora yönelik tutumlarının erkeklere göre daha iyi olduğunu, kadınların fiziksel görünüme önem vermeleri ile açıklayarak spora ilgi duyma, sporla yaşama ve spora yönelik tutum toplam puanlarında cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık olmadığını ortaya koymuştur. Kazanoğlu (2019), Koca ve Demirhan (2004), Göktaş (2019) tarafından yapılan çalışmalarda ise cinsiyet değişkeni ile spora yönelik tutum puanlarının erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre tutum puanlarının daha yüksek olduğunu bulmuşlardır.

Bilginer (2022) yaptığı araştırmada katılımcıların cinsiyet değişkeni ile sporla yaşama ve aktif spor yapma boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğunu ve kadın katılımcıların puanlarının erkek katılımcılardan daha yüksek olduğunu

bulmuştur. Çalışma bulgularımız ele alındığında bu çalışmaya paralel olarak aktif spor yapan ve sporla yaşayan kadın lise öğrencilerinin spor etkinliklerine yönelim düşüncelerinin ve tutumlarının erkek lise öğrencilerine göre kolay değişebildiği söylenilebilir. Ayrıca kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre ilgi, yetenek ve isteklerinin farklı olması spora yönelik tutumlarını olumlu anlamda etkilediği düşünülebilir.

Yapılan analiz sonucuna göre araştırmaya katılan lise öğrencilerinin cinsiyet değişkenine göre, yaşam kalitesi alt boyutlarından olan öğretmenler, okula yönelik olumlu duygular, statü, okul yöneticileri, okula yönelik olumsuz duygular ve öğrenciler açısından anlamlı farkın olduğu tespit edilmiştir. Sosyal etkinlikler alt boyutunda ise cinsiyet değişkeni açısından anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Buna göre kadın lise öğrencilerinin öğretmenler, okula yönelik olumlu duygular, statü, okul yöneticileri alt boyut puan ortalamalarının, erkek lise öğrencilerinin puan ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu saptanmıştır. Erkek lise öğrencilerinin Okula yönelik olumsuz duygular ve öğrenciler alt boyut puan ortalamalarının kadın lise öğrencilerinin puan ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo 4).

Çakır (2023)' de cinsiyet değişkenine göre üniversite öğrencilerinin yaşam kalitesi düzeylerini incelediği araştırmasında erkek öğrencilerin yaşam kalitesi seviyelerinin puan ortalamalarının kadın öğrencilerinden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Bu bulgulardan hareketle bayan öğrencilerin yaşam kalitesi düzeyi erkek öğrencilerin yaşam kalitesi düzeyinden yüksek olduğu söylenebilir.

Yapılan analiz sonucuna göre araştırmaya katılan lise öğrencilerinin ailede spor yapma değişkenine göre, spora yönelik tutum alt boyutlarından olan spora ilgi duyma, sporla yaşama ve aktif spor yapma düzeylerinde anlamlı bir farkın olduğu tespit edilmiştir. Buna göre spora ilgi duyma alt boyutunda ailede spor yapmayan katılımcıların, spora yönelik tutumlarının ailede spor yapan katılımcılardan anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur. Sporla yaşama ve aktif spor yapma alt boyutlarında ise ailede spor yapan katılımcıların, spora yönelik tutumlarının ailede spor yapmayan katılımcılardan anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlenmiştir. (Tablo 5). Dolayısıyla ailesinde aktif spor yapan ya da sporla ilgilenen bireylerin olduğu öğrencilerin, ailesinde spor yapmayan bireylerin olduğu öğrencilere göre spora karşı tutumu olumlu şekilde etkilediği, spora yönelik tutumunu ve alt boyutlarını geliştirdiği söylenebilir.

Yapılan analiz sonucuna göre araştırmaya katılan lise öğrencilerinin ailede spor yapma değişkenine göre, yaşam kalitesi alt boyutlarından olan okula yönelik olumsuz duygular ve sosyal etkinlikler alt boyutlarında ailede spor yapma değişkeni açısından anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Öğretmenler, okula yönelik olumlu duygular, statü, okul yöneticileri ve öğrenciler alt boyutlarında ise ailede spor yapma değişkeni açısından anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Buna göre okula yönelik olumsuz duygular ve sosyal etkinlikler alt boyutunda ailede spor yapmayan katılımcıların yaşam kalite düzeylerinin ailede spor yapan katılımcılardan anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlenmiştir (Tablo 6). Bu bulgulardan hareketle ailesinde spor yapmayan kişilerin bulunduğu öğrenciler, okula yönelik olumsuz duyguları artmakta ve sosyal etkinliklere katılmamakla birlikte yaşam kalitesi düzeylerinin düşük olduğu söylenebilir.

Yapılan analiz sonucuna göre araştırmaya katılan lise öğrencilerinin, spora yönelik tutum alt boyutlarının spor türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur. Spora ilgi duyma, sporla yaşama ve aktif spor alt boyutlarında puanların anlamlı farklılaştığı tespit edilmiştir (Tablo 7). Analiz sonuçlarına göre çalışmaya katılan öğrencilerin takım sporu veya bireysel spor yapma tercihleri, öğrencilerin spora ilgisini, sporu ne kadar süreyle yapacağını etkileyebilmektedir. Öğrencilerin takım sporu ya da bireysel spor yapma tercihleri spora yönelik tutumu etkilediği söylenebilir.

Yapılan analiz sonucuna göre araştırmaya katılan lise öğrencilerinin, yaşam kalitesi alt boyutlarının spor türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Okula yönelik olumlu duygular, statü, okul yöneticileri, okula yönelik olumsuz duygular, öğrenciler ve sosyal etkinlikler alt boyutlarında puanların anlamlı farklılaştığı bulunmuştur (Tablo 8).

Bu bulgulardan hareketle öğrencilerin takım sporu veya bireysel spor yapma tercihi, öğrencinin spor yapmasını ya da yapmamasını etkilemektedir. Tercihlerine uygun spor türünü bulan öğrencilerin sportif faaliyetlere katılma oranı, kendine uygun spor türünü bulamayan öğrencilerden daha fazladır. Sportif faaliyetlere katılan öğrencilerin yaşam kalitesi ve yaşam kalitesi alt boyutları olumlu şekilde etkilenmektedir. Dolayısıyla tercihlerine uygun spor türünü icra eden öğrencilerin, tercihiye uygun spor türünü bulamayan öğrencilere göre yaşam kalitesi ve yaşam kalitesi alt boyutlarının yüksek olduğu söylenebilir.

Yapılan analiz sonucuna göre araştırmaya katılan lise öğrencilerinin, spora yönelik tutum alt boyutlarının gelir durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Spora ilgi duyma, sporla yaşama ve aktif spor yapma alt boyutlarında puanların anlamlı farklılaştığı tespit edilmiştir (Tablo 9).

Bulgulardan hareketle, gelir durumu iyi olan öğrencilerin spor yapmak için gerekli olan tesis, malzeme ve diğer olanaklara erişimi, gelir durumu iyi olmayan öğrencilere göre daha kolaydır. Bu nedenle gelir durumu iyi olan öğrencilerin, gelir durumu iyi olmayan öğrencilere göre spora ilgi duyma, sporla yaşama ve aktif spor yapma alt boyutlarının daha yüksek olduğu söylenebilir.

Yapılan analiz sonucuna göre araştırmaya katılan lise öğrencilerinin, yaşam kalitesi alt boyutlarının gelir durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenler, Okula yönelik olumlu duygular, Statü, Okul yöneticileri, Okula yönelik olumsuz duygular, Öğrenciler ve Sosyal etkinlikler alt boyutlarında puanların anlamlı farklılaştığı bulunmuştur (Tablo 10). Dolayısıyla gelir durumu yüksek olan öğrencilerin, gelir durumu düşük olan öğrencilere göre daha yüksek yaşam kalitesine sahip olduğu söylenebilir.

Yapılan analiz sonucuna göre araştırmaya katılan lise öğrencilerinin, spora yönelik tutum alt boyutlarının akademik başarı durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Spora ilgi duyma ve aktif spor yapma alt boyutlarında puanların anlamlı farklılaştığı belirlenmiştir. Sporla yaşama alt boyutunda ise anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir (Tablo 11). Spora ilgi duyan ve aktif spor yapan öğrenciler sağlıklı bedensel bütünlüğe sahip olurlar. Mevcut bedensel bütünlük beraberinde sağlam bir bilişsel bütünlüğü getirmektedir. Bilişsel yapının sağlam olması ise akademik olarak başarılı bireylerin yetişmesini sağlayabilmektedir. Elde edilen bulgulardan hareketle spora ilgi duyan ve aktif spor yapan öğrencilerin, spora ilgi duymayan ve aktif olarak spor yapmayan öğrencilere göre akademik başarısının yüksek olacağı söylenebilir.

Yapılan analiz sonucuna göre araştırmaya katılan lise öğrencilerinin, yaşam kalitesi alt boyutlarının akademik başarı durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Okula yönelik olumlu duygular, Statü, Okul yöneticileri, Okula yönelik olumsuz duygular, Öğrenciler ve Sosyal etkinlikler alt boyutlarında puanların anlamlı farklılaştığı belirlenmiştir (Tablo 12). Bu bulgulardan hareketle akademik başarı durumu

iyi olan öğrencilerin, akademik başarı durumu iyi olamayan öğrencilere göre daha yüksek yaşam kalitesine sahip olduğu söylenebilir.

Araştırmada lise öğrencilerinin spora yönelik tutumları ile okul yaşam kalitesi düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Ardahan il merkezindeki spor liselerinde öğrenim gören lise öğrencilerinden araştırmaya katılmaya gönüllü olan 358 lise öğrencisine “Lise Yaşam Kalitesi Ölçeği” ve “Sportif Tutum Ölçeği” uygulanmış ve yapılan veri analizi sonucunda araştırmanın amacına yönelik bulgulara ulaşılmıştır. Elde edilen bulgular araştırmanın bu bölümünde alan yazındaki diğer çalışmaların bulguları ile tartışılmıştır. Alan yazında spora yönelik tutum ve yaşam kalitesi ve bunları etkileyen faktörlerle ilgili farklı çalışmalar (Akandere vd.,2010; Bilgin,2017; Booth vd.,2013; Estaban-Cornejo vd., 2014; Göktaş, 2019; Jaakkola vd., 2015; Kalantari ve Esmaeilzadeh,2016; Kazanoğlu,2019; Önal vd. 2017; Saygılı vd., 2015; Subaşı,2021) yapılmıştır. Araştırmada sınıf düzeyine göre ayrı ayrı bir inceleme yapılmamıştır. Kazanoğlu’nun (2019) çalışmasında spora yönelik tutumun sınıf düzeyine göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı tespit edilmiştir.

Araştırmanın sonuçları öğrencilerin spora yönelik tutumlarının spora ilgi duyma alt boyutunda orta düzeyde; sporla yaşama, aktif spor yapma alt boyutlarıyla toplamda düşük düzeyde olduğunu göstermektedir. Bilginer’in (2022) farklı bir il merkezinde öğrenim gören spor lisesi öğrencileriyle yaptığı çalışmada öğrencilerin spora yönelik tutumlarının spora ilgi duyma ve aktif spor yapma boyutlarında çok yüksek, sporla yaşama boyutunda ise orta düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Araştırmada öğrencilerin yaşam kalitesine okula yönelik olumsuz duygular ve öğrenciler alt boyutlarında orta düzeyde, okula yönelik olumlu duygular, statü, okul yöneticileri, sosyal etkinlikler alt boyutları ve toplamda düşük düzeyde olduğu ortaya konmuştur. Alan yazında çeşitli il ve öğretim kademesindeki öğrencilerle yaşam kalitesi üzerine yapılan çalışmalar incelendiğinde farklı sonuçlar elde edildiği görülmektedir. Bu araştırmada elde edilen bulgulara paralel olarak Sarı, Ötünç ve Erceylan (2007); Durmaz (2008); Arıkan ve Sarı (2016); Aykıt ve Baba Öztürk’ün (2017) çalışmalarında da lise öğrencilerinin okullarındaki yaşam kalitesini orta düzeyde olumlu algıladıkları tespit edilmiştir.

Spora yönelik tutumun alt boyutları ile yaşam kalitesinin alt boyutları arasındaki ilişkilere bakıldığında spora ilgi duyma ile öğretmenler, okula yönelik olumlu duygular,

statü, okul yöneticileri, okula yönelik olumsuz duygular ve öğrenciler arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Sporla yaşam ile statü arasında pozitif yönlü, öğrenciler arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki vardır. Aktif spor yapma ile öğretmenler, okula yönelik olumlu duygular, statü, okul yöneticileri arasında pozitif yönlü; öğrenciler arasında ise negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlara göre öğrencilerin spora ilgi duyma tutumu arttıkça öğretmenlere, okula yönelik olumlu duygulara, statüye, okul yöneticilerine, okula yönelik olumsuz duygulara ve öğrencilere yönelik davranışları artmaktadır. Sporla yaşama tutumu arttıkça statüye yönelik davranışlarının da arttığı fakat öğrencilere yönelik davranışlarının azaldığı gözlemlenmiştir. Aktif spor yapma tutumu arttıkça öğretmenlere, okula yönelik olumlu duygulara, statüye ve okul yöneticilerine yönelik davranışları artmakta fakat öğrencilere yönelik davranışları azalmaktadır.

Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin yaşam kalitesinin spora yönelik tutumu yordama düzeyi denklemi anlamlıdır. Spora yönelik tutum ile lise yaşam kalitesi alt boyutlarından öğretmenler, okula yönelik olumlu duygular ve öğrenciler arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki varken statü alt boyutu ile pozitif yönlü anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Dolayısıyla Okul yöneticileri, okula yönelik olumsuz duygular ve sosyal etkinliklerin spora yönelik tutumun anlamlı bir yordayıcısı olmadığı ifade edilebilir. Analiz sonucu olarak, öğrencilerin spora yönelik tutumları arttıkça öğretmenlere, okula yönelik olumsuz duygulara ve öğrencilere yönelik davranışlarının azaldığı, statüye yönelik davranışlarının ise arttığı belirtilebilir. Önal ve diğerlerinin (2017) üniversite öğrencileri üzerinde yapmış olduğu çalışmada da yaşam kalitesi ve spora yönelik tutum arasında pozitif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir. Göktaş'a göre (2019) öğrencilerin kendilerini okulun bir parçası olarak hissetmeleri için spora ilgi duymaları gerekmektedir.

Bu araştırmadan hareketle çeşitli öneriler sunulabilir. Spor lisesinde öğrenim gören öğrencilerin spora yönelik tutumlarının yüksek düzeyde olmaması bu tutumu arttırmaya yönelik çalışmalar yapılması gerektiğini göstermektedir. Spor liselerine öğrenci seçimlerinde gerekli olan kriterler gözden geçirilebilir. Bununla birlikte okullarda sporu her yönüyle sevdiren ve benimseten etkinlikler düzenlenebilir. Öğrencilerin okulda yaptığı sportif etkinliklerin sadece ders konusu değil, aynı zamanda etkileşim ve okula aidiyet aracı olarak görülmesini sağlayacak çalışmalar okul yaşam kalitesi düzeylerinin iyileştirilmesine de fayda sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Ajzen, I. (2001). Nature and operation of attitudes. *Annual review of psychology*, 52(1), 27-58.
- Akandere, M., Baştuğ, G., ve Güler, E. D. (2009). Orta öğretim kurumlarında spora katılımın çocuğun ahlaki gelişimine etkisi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3(1), 59-68.
- Akça, N. Ş., ve Sunay, H. (2012). Özel spor merkezlerine üye olan bireylerin spora yönelme nedenleri ve beklentilerinin gerçekleşme düzeyleri. *Opus International Journal of Society Researches*, 11(18), 1474-1493.
- Akkoyunlu, Y. (1996). Beden Eğitimi ve Spor. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 80.
- Aksungur, A. (2009). *Dr. Zekai Tahir Burak Hastanesi'nde çalışan ebe ve hemşirelerin iş doyumu ve yaşam kalitesi düzeylerinin belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sağlık Yönetimi Programı).
- Albarracín, D., ve Vargas, P. (2010). Attitudes and persuasion. *Handbook of social psychology*, 1, 394-427.
- Allport, G. W. (1968). The historical background of modern social psychology. *Handbook of social psychology*.
- Alp H., ve Süngü B. (2016). Üniversite Öğrencilerinin Spora Karşı Tutumlarına Beden Eğitimi ve Spor Dersinin Etkisi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 129-136.
- Alpkaya, U., ve Çoknaz, H. (2018). Lise öğrencilerinin beden eğitimi dersi tutumlarının, obez akran tutumlarının karşılaştırılması ve arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 375-379.
- Amman, M. T., İkizler, H. C., ve Karagözoğlu, C. (2000). Sporda sosyal bilimler. *İstanbul: Alfa Yayınevi*.
- Aracı, H. (1999). Okullarda Beden Eğitimi, Bağırhan Yayınevi, Ankara. *Ateşoğlu, M.(Çev.).(1974). Sporda Erdemlik: Fair-play. Ankara: GSB*, 31-38.
- Aras, Ö. (2013). İlköğretim tablosunu ikinci aşamada okuyan öğrenci ve görev yapan beden eğitimi analizinin beden eğitimi ayrıntılı ve yönelik görüş ve tutumlarının incelenmesi (Kars ili örneği). *Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara*.

- Arıkan, G., ve Mediha, S. (2016). Lise öğrencilerinde okul yaşam kalitesinin incelenmesi. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 66-77.
- Aykıt, S. ve Baba Ö. M. (2017). Öğrenci Algılarına Göre Liselerde Yaşam Kalitesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 51.
- Balyan, M., Balyan, K. Y., ve Kiremitçi, O. (2012). Farklı Sportif Etkinliklerin İlköğretim 2. Kademe Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutum, Sosyal Beceri ve Öz Yeterlik Düzeylerine Etkileri. *Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 196-201.
- Başer, E. (1998). Uygulamalı Spor Psikolojisi. Ankara: Bağırhan Yayınevi.
- Bates, CJ, Evans, PH, Allison, G., Sonko, BJ, Hoare, S., Goodrich, S. ve Aspray, T. (1994). Riboflavin veya multivitamin artı demir takviyesi verilen kırsal Gambiya okul çocuklarında biyokimyasal indeksler ve nöromusküler fonksiyon testleri. *İngiliz Beslenme Dergisi*, 601-610.
- Baumann, S. (1994). Uygulamalı Spor Psikolojisi (Çev: C. İkizler, O. A. Özcan), Alfa Basım Yayım Dağıtım.
- Baysal, A. C. (1981). Sosyal psikolojide tutumlar. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 121-138.
- Baysal, A.C. ve Tekarslan, E. (1996). İşletmeciler İçin Davranış Bilimleri, 2. Baskı, İstanbul; Avcıol Basım-Yayın.
- Bilgin, E. (2017). Ortaokul Öğrencilerinin Fiziksel Uygunlukları ve Akademik Başarıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Spor Bilimleri Ve Teknolojisi Programı (Yüksek Lisans Tezi), Ankara.
- Bilginer, B. ve Kartal, R. (2022). Spor Lisesi Öğrencilerinin Akademik Özyeterlilik Düzeyleri ile Spora Yönelik Tutumları Arasındaki İlişki. Efe Akademi Yayınları.
- Boylu, A. ve Terzioğlu, G. (2007). Ailelerin yaşam kalitelerini etkileyen bazı objektif ve sübjektif göstergelerin incelenmesi. Ankara: T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Yayınları Bilim Serisi.
- Boylu, A. A., ve Paçacıoğlu, B. (2016). Yaşam kalitesi ve göstergeleri. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 137-150.
- Brukner, P. (2012). Brukner ve Khan's clinical Sports Medicine. North Ryde: McGraw-Hill.
- Cardno, J.A. (1955). 'Tutum' Kavramı: Tarihsel Bir Not. *Psikolojik Raporlar*, 1 (3), 345-352.

- Cengiz, R. ve Taşmektepligil, M. Y. (2016). Spor Üzerine Sosyolojik Bir Çözümleme: Spor Merkezleri (Samsun Örneği), *Akademik Bakış Dergisi*, 220-240.
- Çetin, İ., ve Top, E. (2018). Öğretmen Adaylarının Kodlama Eğitiminin Yönelik Görüşleri : Bir Durum Çalışması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 85-110.
- Çiçek, E. D. (2019). Üniversite öğrencilerinin spora katılım ve spora yönelik tutumlarının incelenmesi “Adana ili örneği” (Master's thesis, Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Didem, A., Metintaş, S., Ünsal, A. ve Kalyoncu, C. (2006). Eskişehir Mahmudiye ilçesi yaşlılarında yaşam kalitesi. *Osmangazi Tıp Dergisi*, 81-90.
- Dilbaz, N. (1996). Yaşam Kalitesi: Ölçümü ve Psikiyatri. *Psycho Med Dergisi*, 20-24.
- Duman, A. (2021). Öğretmenlerin spora Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi (Bayburt İli Örneği), (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Bayburt Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Bayburt.
- Durmaz, A. (2008). Liselerde Okul Yaşam Kalitesi (Kırklareli ili örneği), (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Dündar, P. E., Bilge, B., Baydur, H., Pala, T., Eser, E., Ergör, A., ve Şerifhan, M. (2006). Manisa’da Çıraklık Eğitim Merkezinde Eğitim Gören Gençlerin Yaşam Kalitesini Etkileyen Faktörler. *Toplum Hekimliği Bülteni*, 25(1), 24-29.
- Efe, M, Öztürk, F., ve Koparan, Ş. (2007). 14-16 Yaş Grubu Kızlarda Hentbol Çalışmalarının Sosyal Yetkinlik Beklentisi ve Atılganlık Üzerine Etkisi. *Spor Bilimleri Dergisi*, 147-155.
- Eker L., Tüzün E. H., Aytar A. ve Daşkapan A. (2013). Fizik Tedavi Ve Rehabilitasyon Kliniklerinde Kullanılan Sağlık Eğitim Materyallerinin Okunabilirlik Düzeyi, *Fizyoterapi Rehabilitasyon*, Cilt: 24/1, 93-98.
- Erdoğan, İ. (1999). İşletme Yönetiminde Örgütsel Davranış. İstanbul: Dönence Yayınları.
- Eser, E., Fidaner, H., Fidaner, C., Eser, S. Y., Elbi, H., ve Göker, E. (1999). WHOQOL-100 ve WHOQOL-BREF'in psikometrik özellikleri. *Psikiyatri Psikoloji Psikofarmakoloji (3P) Dergisi*, 23-40.
- Fişek, K. (1998). Türkiye’de ve Dünya’da Spor Yönetimi. Ankara: Bağırhan Yayınevi.

- George, D., ve Mallery, P. (2019). IBM SPSS statistics 26 step by step: A simple guide and reference. Routledge.
- Gerrig, R. J., ve Zimbardo, P. G. (2013). *Psikoloji ve yaşam: psikolojiye giriş*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Gezgin, M. F. ve Amman, T. (1993). Temel eğitimde yararlılık açısından spor olgusu. Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor II. Ulusal Sempozyumu, (s.234- 237). Manisa.
- Gökdağ, M. (2018). Okul yöneticilerinin spora yönelik tutumları ve kadınların spor etkinliklerine katılımlarına dair görüşlerinin araştırılması (Bartın örneği) .Bartın Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü).
- Güçlü, S. (2005) Kurumlara Sosyolojik Bakış. İstanbul: Birey Yayıncılık.
- Gürel, G. A. G., Çağdaş, C. A. Z., Yazıcı, Ö. F., ve İkizler, H. C. (2017). Farklı Bölümlerdeki Öğrencilerin Spora Yönelik Tutumlarının Karşılaştırılması: Marmara Üniversitesi Örneği. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 123-134.
- Haskell, W. L., Lee, I. M., Pate, R. R., Powell, K. E., Blair, S. N., Franklin, B. A., ve Bauman, A. (2007). Physical activity and public health: updated recommendation for adults from the American College of Sports Medicine and the American Heart Association. *Circulation*, 116(9), 1081.
- Hazar M. (2000). Beden Eğitimi ve Sporda Oyunla Eğitim. Tutibay Yayınları, Ankara.
- Hemingway E, 1997. The Dangerous Summer. Scribner, New York.
- Hogg MA, Vaughan GM, 2010. Essentials of Social Psychology. Lombardo, Pearson Education Limited, p. 94-19.
- İnal, A. N. (2000). Beden Eğitimi ve Spor Bilimine Giriş. Konya: Desen Ofset Matbaacılık.
- İnceoğlu, M. (1993). Tutum Algı İletişim, I. Baskı, Ankara: Verso Yayıncılık, İstanbul.
- İnceoğlu, M. (2010).Tutum Algı İletişim. Beşinci Baskı. İstanbul: Beykent Üniversitesi Yayınevi.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2005). Yeni İnsan ve İnsanlar 10. Baskı, Evrim Yayınevi. İstanbul,
- Kangalgil, M., D. Hünük ve G. Demirhan (2006). İlköğretim, Lise ve Üniversite Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutumlarının Karşılaştırılması. *Spor Bilimleri Dergisi*, Cilt 17, Sayı 2, 48-57.

- Karadağ, S. (2012). İlköğretim 8. Sınıf ve Lise 11. Sınıf Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine İlişkin Tutumlarının Çeşitli Değişkenlere Bağlı Olarak Karşılaştırılması (Kırıkkale örneği), Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kırıkkale.
- Karaman, E. (2019). Ortaokul Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersine Karşı Tutumlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi (Erzurum İl Örneği).(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Binali Yıldırım Üniversitesi, Erzincan.
- Karcı, E. Y. (2021). Aile İçi İletişim ve Aidiyet Duygusu ile Spora Yönelik Tutum İlişkisinin İncelenmesi. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi. Muğla.
- Göktaş, N., ve Şentürk, H. E. (2019). Spor Lisesi Öğrencilerinin Okul İklimi Algıları İle Spora Yönelik Tutumları Arasındaki İlişki. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 78-92.
- Kargın, G., N., ve Şentürk, H. E. (2019). Spor Lisesi Öğrencilerinin Okul İklimi Algıları İle Spora Yönelik Tutumları Arasındaki İlişki. *Spormetre: The Journal of Physical Education ve Sport Sciences/Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3.
- Kaya A. (2010). İlköğretim Öğrencilerinin Anne-Babalarının Çocuk Yetiştirme Tutumlarının Kişilik Özelliklerine Göre Değişkenliğinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Kaya, S. Ş. (2018). Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi, İstanbul.
- Kazanoğlu, İ. (2019). Lise Öğrencilerinin Spora Yönelik Tutumları ve Özyeterlilik Düzeyleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Kış Sporları ve Spor Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Keten, M. (1993). Türkiye’de Spor, Polat Ofset, Ankara.
- Kılıç, D. (2019). Ortaöğretim Kurumlarındaki Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik Tutumları ile Sosyal Beceri Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bartın Üniversitesi.

- Kılıç, K. ve Özdilek, Ç. (2006). Harcanabilir Gelirin Artmasının Sportif Rekreasyona Katılıma Olan Etkisinin Araştırılması-İstanbul Örneği. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.
- Kılıç, T., Uğurlu, A., ve Cenik, D. (2018). Lise birinci sınıf öğrencilerinin beden eğitimi ve spor eğitimi dersine karşı tutumlarının incelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 13-23.
- Kocaer, G. (2018). Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenleri ve Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum, Serbest Zaman İlgilenim ve Rekreasyon Faaliyetlerine Yönelik Fayda Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Bartın İli Örneği),Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bartın.
- Kuru, E. (2000). Sporda psikoloji. Ankara: Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Basımevi.
- Küçük, V., ve Koç, H. (2004). Psiko-Sosyal Gelişim Süreci İçerisinde İnsan ve Spor İlişkisi Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 1-12-131-141.
- Mathey, E. (1969). This thing culled sport. *Journal of Health Physical*, 40(2), 1-38.
- Mok, M., ve Flynn, M. (1997). Does school size affect quality of school life? *Issues in Educational Research*.
- Morgan, C. T. (2000). Psikolojiye Giriş. (Çev. Hüsnü Arıcı ve Orhan Aydın). (Ondördüncü Baskı). Ankara: Meteksan AS.
- Odabaşı, Y., ve Barış, G. (2003). Tüketici Davranışı. İstanbul: MediaCat Yayınları.
- Ömeroğlu, Esra., Büyüköztürk, Ş., Aydoğan, Yasemin, Çakan, M., Çakmak, E. K., Özyürek, A., ve Karayol, S. (2014). Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği Öğretmen Formunun Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlilik Analizleri. *21. Yüzyılda Eğitim Ve Toplum Eğitim Bilimleri Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 37-46.
- Levent, Ö. N. A. L., Yılmaz, H. H., Kaldırımcı, M., ve Ağduman, F. (2017). Atatürk Üniversitesi Öğrencilerinin Spora Karşı Tutumları İle Yaşam Kaliteleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Muş Alparslan Üniversitesi Uluslararası Spor Bilimleri Dergisi*, 26-34.
- Özbaydar, S. (1999). İnsan davranışının sınırları ve spor psikolojisi. Ankara: Altın Kitaplar Yayınevi.

- Özdemir, B., ve Taşcı, D. Entellektüel Sermaye Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirliğinin Testi: Türkiye'nin İlk 1000 Sanayi Kuruluşunda Ampirik Bir Araştırma.
- Özkara, F. Ç. (2017). Sınıf Öğretmenliği Eğitimi için Fen Öğretimi Dersleri Öğretim Programı Tasarısı (Doctoral dissertation, Anadolu University (Turkey).
- Pekel, A., Karaoğlu, B., ve Atar, Ö. (2016). Üniversite Yöneticilerinin Yaşam Tatmini İle Çalışma Performanslarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi (Erciyes Üniversitesi Örneği). *The Journal of Academic Social Science*.
- Perim, A. (2007). Trakya Üniversitesi Eğitim, Araştırma ve Uygulama Hastanesi'nde Çalışan Hemşirelerin Kaliteli Yaşam Algısının Belirlenmesi (Master's thesis, Trakya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü).
- Remmer H.H, Gage NL, Francis R. (1950). Meaning and nature of attitude Op. Çit. p. 26-2.
- Sarı, M. (2011). Lise Yaşam Kalitesi Ölçeği'nin Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 253-266.
- Sarı, M. ve Ötünç, E. & Erceylan, H. (2007). Liselerde Okul Yaşam Kalitesi: Adana İli Örneği. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 297-320.
- Şeker, G. ve Memduhoğlu, H.B., (2011). Öğretmenlerin Algılarına Göre İlköğretim Okullarının Örgütsel İklimi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1-26.
- Şentürk H.E. (2015). Spora yönelik tutum ölçeği: geliştirilmesi, geçerliliği ve güvenilirliği. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 8-18.
- Dönmez, Ş. (2018). Ortaokul Öğrencilerinde Okul İklimi, Okula Bağlılık ve Okul Yaşam Kalitesi Algısının İncelenmesi (Doctoral dissertation, Aydın Adnan Menderes University).
- Şimşek, A., Eroğlu, Ö. (2013). Davranış Bilimleri. Eğitim Kitapevi, Konya. Tolan, B., İsen, G., Batmaz, V. Toplum ve Ben-Sosyal Psikoloji. İstanbul. Teori Yayınevi.
- Şimşek, Ş., Akgemci, T. Çelik, A. (2011). Davranış Bilimlerine Giriş ve Örgütlerde Davranış. Gazi Kitapevi, Ankara:
- Tan, S. (2023). Sağlık Çalışanlarının Fiziksel Aktivite Düzeyi İle Yaşam Kalitesi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Tavşancıl, E. (2006). Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi, Nobel Yayıncılık, Ankara

- Temel, A. S. (2019). Yöneticilik Kademesinde Görev Yapmakta Olan Çalışanların Düşünme Stilleri ile Spora Yönelik tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Doktora Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 543839)
- Tekeli, S. ve Doğrul, B. (2010). İş-Yaşam Dengesinin Sağlanmasında Esnek Çalışma. Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi, 2.
- Türkmen, M., Abdurahimoğlu, Y., Varol, S., ve Gökdağ, M. (2016). İslami ilimler fakültesi öğrencilerinin spora yönelik tutumlarının incelenmesi (Bartın Üniversitesi Örneği). *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 48-59.
- Üresin, B. (2012). Beden Eğitimi Derslerinde Uygulanan Bireysel Rekabetçi ve İşbirlikçi Hedef Yönelimlerinin İlköğretim 2 Kademesinde Okuyan Öğrencilerin Beden Eğitimi Derslerine Yönelik Tutumlarına Etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Varol, R. (2017). Üniversite Öğrencilerinin Spora Yönelik Tutumları ve Kadınların Spor Etkinliklerine Katılımlarına Dair Görüşlerinin İncelenmesi (Bartın Üniversitesi Örneği). (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bartın Üniversitesi.
- Weiss, P. (1969). Sport, a Philosophic Inquiry. Carbondale, IL. Southern Illinois University Press.
- Yavuzçehre, P. S., ve Torlak, S. E. (2006). Kentsel Yaşam Kalitesi ve Belediyeler: Denizli Karşıyaka Örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 184-207.
- Yazıcı, A. G. (2014). Toplumsal Dinamizm ve Spor, *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 394-405
- Yetim, A. (2005). Sosyoloji ve Spor. Ankara: Morpa Yayınları.
- Yıldırım, M., Araç I., E., ve Uslu, S. (2018). Lise öğrencilerinin spora yönelik tutumlarının incelenmesi. *Electronic Turkish Studies*, 13(27),1711-1727. <http://doi:10.7827/TurkishStudies.14662>
- Yıldız, A. B., Ç. Arı ve B. Yılmaz (2017). Üniversite Öğrencilerinin Spora Yönelik Tutumlarının İncelenmesi (Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi örneği). *MuşAlparslan Üniversitesi Uluslararası Spor Bilimleri Dergisi*, 35-45.
- Zeng, H. Z., M. Hipscher ve R.W. Leung (2011). Attitudes of High School Students Toward.

- Zorba, E. (2006). Vücut Yapısı: Ölçüm Yöntemleri ve Şişmanlıkla Başa Çıkma. Morpa Kültür Yayınları.
- Zorba, E. (2006). Yaşam Boyu Spor. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Zorba, E., Gönülateş, S. (2016). Herkes İçin Spor, Sağlıklı Yaşam ve Wellness. S. Karaküçük (Der.), Rekreasyon Bilimi, içinde (95-126). Ankara: Gazi Kitabevi.

EKLER

EK 1. ORJİNALLİK RAPORU FORMU

 ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ YÜKSEK LİSANS / DOKTORA TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU										
ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANA BİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA Tarih: 11/12/2023										
Tez Başlığı: Lise Öğrencilerinin Spora Yönelik Tutumları ile Okul Yaşam Kalitesi Düzeyleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 61 sayfalık kısmına ilişkin, 11/12/2023 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda işaretlenmiş filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı %18'dir. Uygulanan filtrelemeler: 1- ☒ Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç 2- ☒ Kaynakça hariç 3- ☒ Alıntılar hariç/dâhil 4- ☒ 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç Ardahan Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nde belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim. Gereğini saygılarımla arz ederim. 11/12/2023 <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 30%;">Adı Soyadı:</td> <td>Abdulkерim Haskoloğlu</td> </tr> <tr> <td>Öğrenci No:</td> <td>2000500002</td> </tr> <tr> <td>Anabilim Dalı:</td> <td>Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı</td> </tr> <tr> <td>Programı:</td> <td>Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği</td> </tr> <tr> <td>Statüsü:</td> <td>☒ Yüksek Lisans ☐ Doktora</td> </tr> </table>	Adı Soyadı:	Abdulkерim Haskoloğlu	Öğrenci No:	2000500002	Anabilim Dalı:	Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı	Programı:	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	Statüsü:	☒ Yüksek Lisans ☐ Doktora
Adı Soyadı:	Abdulkерim Haskoloğlu									
Öğrenci No:	2000500002									
Anabilim Dalı:	Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı									
Programı:	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği									
Statüsü:	☒ Yüksek Lisans ☐ Doktora									
<u>DANIŞMAN ONAYI</u> UYGUNDUR. Doç. Dr. Elif AYDIN										

EK 2. ETİK KURUL İZİN FORMU

T.C.
ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Rektörlük

Sayı : E-67796128-000-2300010219
Konu : Bilimsel Yayın ve Etik Kurul Kararı
(Doç.Dr. Elif AYDIN)

Sayın Doç. Dr. Elif AYDIN

Danışmanı olduğunuz Yüksek Lisans Öğrencisi Abdulkerim HASKOLOĞLU'nun '**Lise Öğrencilerinin Spora Yönelik Tutumları ile Okul Yaşam Kalitesi Düzeyleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi**' başlıklı tez çalışması ve bu tez çalışması kapsamında yapılacak araştırmalarda uygulayacağı ölçekler Üniversitemiz Etik Kurulu tarafından değerlendirilmiş olup, yapılan değerlendirme sonucu söz konusu çalışmanın Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kriterlerine uygun olduğuna karar verilmiştir.

Bilgilerinize rica ederim.

Prof. Dr. Mustafa YILDIZ
Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu Başkanı

Adres: Ardahan Üniversitesi Yenisey Kampüsü Rektörlük Hizmet Binası , Çamlıçatak Mevkii, Ardahan
75002
Telefon No: (0 478) 2117575
e-Posta: bayek@ardahan.edu.tr
Kep Adresi: ardahanuni@hs01.kep.tr

Faks No: (0 478) 2117509
İnternet Adresi: www.ardahan.edu.tr

Bilgi için :
Telefon No:
Direkt Hat:

Derya Kuruçam
Etik Kurul Görevlisi
(0 478) 2117575

EK 3. SPORA YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ

Değerli katılımcı,

Spora yönelik tutum ölçeği bireyin, spor ile olan ilişkisini, spora ne kadar önem verdiğini ve sporun hayatındaki yerini öğrenebilmek amacı için hazırlanmıştır. Ankette kullanılan ifadeler hakkındaki tutumlarınızı, her ifadenin karşısında yer alan ve en üst sütunda belirtilen uygunluk durumunuzu bildiren kutucuğa işaretleyiniz. Verdiğiniz cevaplar saklı tutularak akademik çalışmalar dışında hiçbir şekilde kullanılmayacaktır. Anketimize zaman ayırarak, verdiğiniz samimi cevaplar için şimdiden teşekkür ederim. Sporla kalın...

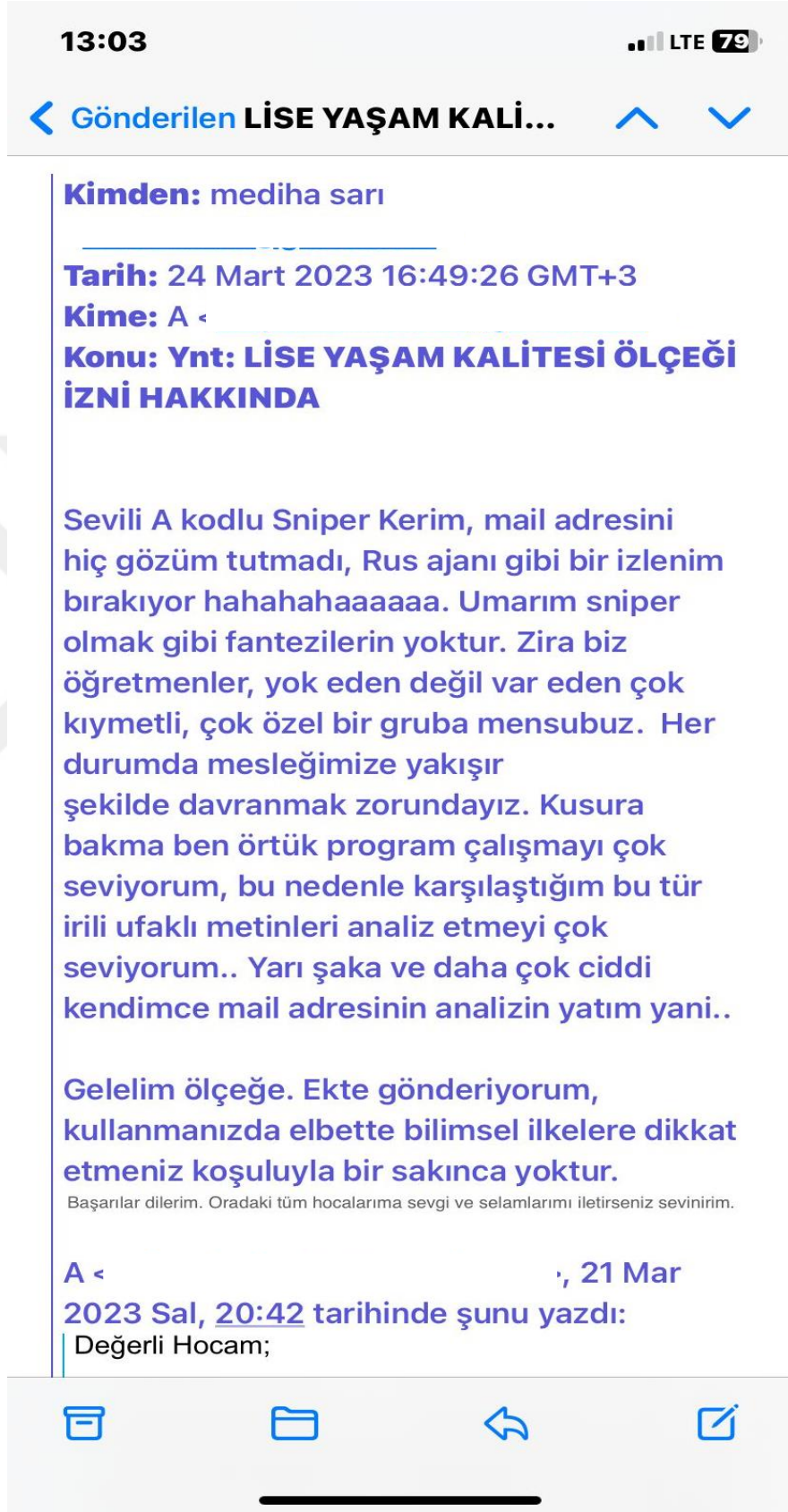
	Oldukça fazla	Fazla	Kısmen fazla	Az	Oldukça az
1.Evim okula çok uzak değil ise yürüyüş ya da bisikleti tercih ederim.					
2.Spor kulübü bünyesinde aktif olarak spor yaparım.					
3.Spor yapmadığım günler kendimi ruhen eksik hissederim.					
4.Sporun fiziksel, fizyolojik ve psikolojik faydaları olduğuna inanmam.					
5.Spor faaliyetlerine zorlama olmadan gönülden katılırım.					
6.Okul takımlarında her zaman yer almak isterim.					
7.Sporadaki başarımın en az derslerdeki başarım kadar olmasını isterim.					
8.Spor ağırlıklı yayın yapan televizyon kanallarını tercih ederim.					
9. Birden çok spor branşa değil sadece tek bir branşa ilgi duyarım.					
10.Haftada en az bir gün fiziksel aktivite (spor) yaparım.					
11.Yaz aylarında günlerimi spor yaparak geçiririm.					
12.Diğer arkadaşlarımı da spor yapmaya teşvik ederim.					
13.Sportif başarımın getirdiği sosyal statü beni gururlandırır.					
14.Büyük spor organizasyonlarını (olimpiyat, vb.) keyifle takip ederim.					
15.Spor yapmak için ille de yanımda birinin olması gerekmez.					
16.Yaptığım sporu elit (milli) sporcu olarak yapmayı hiç düşünmedim.					
17.Spor faaliyetlerine, uzman kişiler yönetmese de katılımcı olurum.					
18.Sporu hayattan zevk alma amacı olarak görürüm.					
19.Sporun zararlı alışkanlıklardan uzak durmamda etkisi yoktur.					
20.Branşımın en iyi sporcularını kendime rol model alırım.					
21.Evden dışarı çıkamadığım zamanlarda ev şartlarında aktivite yaparım.					
22.Boş zamanlarımı spor ile değerlendirmem.					
23.Katılımcı olmadığım spor dallarını izlemekten keyif almam.					
24.Spor ortamında kişiliğimi kaybettiğimi düşünüyorum.					
25.En sağlam dostlukların spor ortamında doğduğuna inanmam.					

EK 4. LİSE YAŞAM KALİTESİ ÖLÇEĞİ (LİSEYKÖ)

Değerli öğrenciler, aşağıdaki ifadeler, okulunuzdaki yaşamın çeşitli boyutlarıyla ilgilidir ve bu boyutlar hakkındaki görüşleriniz araştırılmaktadır. Ölçek sonuçları, yalnızca bu konudaki görüşlerinizi belirlemek için kullanılacak, başka hiçbir amaç için bu sonuçlardan yararlanılmayacaktır. Lütfen ifadeleri dikkatle okuduktan sonra, (1) Kesinlikle Katılmıyorum, (2) Katılmıyorum, (3) Biraz Katılıyorum, (4) Katılıyorum ve (5) Kesinlikle Katılıyorum seçeneklerinden size en uygun olanı X ile işaretleyiniz. Lütfen hiçbir maddeyi boş bırakmayınız.		1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Biraz Katılıyorum	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum
1	Öğretmenlerimiz, dersleri daha zevkli hale getirmek için ellerinden geleni yapmaktadır.					
2	Bu okulun öğrencisi olmak beni gururlandırıyor.					
3	Okuldaki arkadaşlarımın, beni kabul edip onayladıklarını düşünüyorum.					
4	Müdür, okulumuzla ilgili kararları verirken öğrencilerin de fikrini sorar.					
5	Okuldayken çok sıkılıyorum.					
6	Okuldaki birçok öğrenci küfürlü konuşmaktadır					
7	Bu okulda, öğrencilerin sadece derslerle ilgili yaptıkları etkinlikler desteklenmektedir.					
8	Öğretmenlerimin, bize daha iyi ders anlatabilmek için, kendilerini sürekli geliştirdiğine inanıyorum.					
9	Okulumu diğer okullardan daha çok beğeniyorum.					
10	Okuldaki arkadaşlarım arasında önemli bir yerim vardır.					
11	Okulla ilgili bir sorunum olduğunda, müdürün odasına gidip rahatlıkla konuşabilirim.					
12	Her gün okula gelmek, benim için bir işkence gibidir.					
13	Öğrencilerin çoğu birbirini kıskanmaktadır.					
14	Öğretmenimizin çoğu okul takımlarında oynayan öğrencilerin derslerde başarısız olduklarına inanmaktadırlar.					
15	Öğrencilerin başarılı olması için, öğretmenlerin yeterince çaba gösterdiklerine inanıyorum.					
16	Ailem beni başka bir okula göndermek istese çok üzülürüm.					
17	Okuldaki birçok kişinin bana güvendiğini düşünüyorum					
18	Okul müdürümüz, teneffüslerde bahçede dolaşarak öğrencilerle ilgilenir.					

Lütfen ifadeleri dikkatle okuyarak yanıtlamaya devam ediniz.		1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Biraz Katılıyorum	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum
19	Okuldayken kendimi huzursuz hissediyorum.					
20	Öğretmen ders anlatırken, öğrencilerin çoğu başka şeylerle ilgilenmektedirler.					
21	Okuldaki öğretmenlerin çoğuna göre, spor, tiyatro, müzik gibi etkinlikler yaramaz öğrencilerin işidir.					
22	Öğretmenlerimin, birçok konuda öğrencilere eşit davrandığına inanıyorum					
23	Bu okulun öğrencisi olduğum için, kendimi şanslı hissediyorum.					
24	Okulda beni incitecek/onurumu kıracak davranışlarla pek karşılaşmam.					
25	Okul müdürü, sık sık sınıfları ziyaret ederek ihtiyaçlarını belirler.					
26	Sınıfa girince içim sıkılır.					
27	Sınıfımda sıralara yazı yazan bir çok öğrenci vardır.					
28	Okulumda isteyen öğrenci, istediği sosyal etkinliğe katılabilir.					
29	Okulumdaki öğretmenlerin çoğunu çok seviyorum					
30	Dışarıda daima okulumu savunurum.					
31	Okulumuzda herkes birbirini olduğu gibi kabul eder.					
32	Müdürümüzün öğrencilerin okulda yaşadığı sorunları çözmek için yeterince uğraştığını düşünüyorum.					
33	Öğrencilerin çoğu birbirine kırıncı davranmaktadır.					
34	Okulumda öğrencileri aşağılayan, hakaret eden birçok öğretmen vardır.					
35	Okulumda, başkalarını sürekli şikâyet eden birçok öğrenci vardır.					

EK 5. LİSE YAŞAM KALİTESİ ÖLÇEĞİ İZNİ

EK 6. SPORA YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ İZİNİ

Sevgili Kerim, merhaba.

İlgili ölçeği araştırmanızda kullanmanızdan dolayı mutluluk duyarım. Ölçeğe ilişkin belgeler ektedir. Çalışmanızda başarılar dilerim.

Sevgilerimle...

Dr. Halil Evren ŞENTÜRK (Ph. D.)

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi / Muğla Sıtkı Kocman University

Spor Bilimleri Fakültesi / Faculty of Sports Sciences

Gönderen: Kerim HAS <[REDACTED]>

Gönderildi: 20 Mart 2023 Pazartesi 16:10:39

Kime: Halil Evren ŞENTÜRK

Konu: Spora Yönelik Tutum Ölçeği İzni Hakkında

Değerli Hocam;

Ben Ardahan Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalında öğrenim gören Tezli Yüksek Lisans öğrencisi Abdulkerim Haskoloğlu. Lise öğrencileri üzerinde çalışacağım konu bağlamında "Spora Yönelik Tutum Ölçeğinize" ihtiyaç duymaktayım. Uygun görürseniz geliştirdiğiniz ölçek ile çalışmak istiyorum. Desteğinizi bekler, saygılarımı sunar, iyi çalışmalar dilerim.

Çalışmayı Yürütenler;

Doç.Dr. Elif AYDIN

Abdulkerim HASKOLOĞLU

Ardahan Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

ÖZ GEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Abdulkerim HASKOLOĞLU

Doğum Yeri ve Tarihi :

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Ardahan Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu
Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği

Yüksek Lisans Öğrenimi : Ardahan Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce (A1)

Bilimsel Faaliyetleri :

İş Deneyimi

Stajlar : Ardahan Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü

Çalıştığı Kurumlar : Türk Silahlı Kuvvetleri

İletişim

E-Posta Adresi :

Tarih

Jüri Tarihi : 12/12/2023